

Tři knížky
lidového čtení

■ MELUZÍNA

MAGELONA

JENOVEFA

Nakladatelství
Lidové
noviny

JENOVEFA

Velmi pěkná, pohnutedlná
a čtení hodná historie o nevinně
ssoužené svaté pfaltzhraběnce
Jenovefě, kterak v nepřítomnosti
jejího nejmilejšího manžela
se s ní dalo.

Všem křivdu snášejícím matronám
k spasitedlnému naučení vnově
na světlo vydaná.

V Holomoucí vytištěná
u Jozefy Hirnlovy skrz
Jozefa Losertka, faktora,
1784

KTERAK SIFRYD S SVATOU JENOVEFOU
JEST SE ROZLOUČIL, NA VOJNU OD NÍ
DO FRANGREJCHU JEDA.

Do počtu takových žen, které od svých manželův nevinně pronásledované a soužené byly, náleží jistě ona v ctnostech bohatá a trpělivá svatá Jenovefa, jejíž čtení tak pohnutedlné a pronásledování plné jest, že sotva bez spoluotrpnosti čteno býti může. Kterýžto příběh následovným způsobem se stal. Léta Páně 750. za času tryerského biskupa Hyldulfa byl jeden z přednějších hrabat jménem Sifryd v tryerské zemi, kterýžto oženice se s jednou velmi bohatou, ctnostnou a všemi mravy ozdobenou slečnou, Jenovefa nazvanou, dcerou knížete z Brabantu, ti oba mladí manželé byli spolu živi ve vši lásce a svornosti, sloužíce přitom Pánu Bohu všemohoucímu se vši možností co nejpobožněji. Toho času vpadl jest mouřenínský král Abderodam s velkou mocí do Špaňhel, když pak nanejvejš zem zplunroval a zbral, chtěje taky do Frangrejchu vpád učiniti. Jakž Marcellus král francký to největší nebezpečení před očima vida, nařídil všem svým knížatům a hrabatům, aby mu ku pomoci přispěli a proti tomu mouřenínskému králi do pole táhli, s kterýmižto také hrabě Sifryd jeti musel, poněvadž ta tryerská zem pod moc krále franckého toho času patřila. Když tehdy hrabě Sifryd s svejma k polnímu tažení hotov jest byl, na ničemž jiným nic nepozůstávalo, jen toliko aby od své nejmilejší Jenovefy odpuštění vzal a též se všemi ostatními přátely by se rozloučil. Tu jest bylo při tom dvoře smutné loučení a truchlivé na ně dívání, když pak se vojsko a mnozí z přátel do zbroje strojili a již k odjetí se chys-

tali, obzvláště pak když jest Jenovefa svého nejmilejšího pána Sifryda ve zbroji oděného viděla, tu jest ta zarmoucená paní žalostně se stavěla a svýma hořkýma slzy všechny přítomné k spoluoutrpnosti pohnula. Ano když již všickni pohotově k odjezdu přichystaní byli a hrabě na koně již sednouti máje, své nejmilejší Jenovefě ruku podával, a poslední odpuštění vzítí chtěje, takovou srdečnou lítostí obklíčena byla, že napolovic mrtvá mdlobou na zem upadla, nad čímž hrabě tak truchliv jsa, že ani svou nejmilejší Jenovefu žádným způsobem potěšiti nemohl, předce truchlivýma slovy takto k ní promluvil: „Nermuť se z mého odjezdu, srdce mé, má nejmilejší choti Jenovefo, neb já doufám v Boha všemohoucího, že nás zase v krátkém čase s potěšením a s radostí shledati dáti ráčí. Ejhle poroučím vás po Bohu nejsvětější rodiče boží Panence Marii, která vás v nepřítomnosti mé chráníti a ve všem zármutku těšiti a ode všeho zlého opatrovati bude. Já zanechávám vás taky mému nejvěrnějšímu služebníkovu Golovi, kterýž vám ve jménu mém nejvěrněji sloužiti bude a vás ve všem nejlépeji zaopatří.“ Ta ale dobrá Jenovefa takovou srdečnou lítostí obklíčena byla, že pro hojné slzy a vzdychání nic mluvití nemohla. Když po druhý hrabě ruky jí podal a s ní se opět loučiti chtěje, zase po druhý napolo mrtvá do těžké mdloby upadla; jak převelice lítostí, pláčem a zármutkem naplněná byla, může jeden každý snadno posoudit. Pročež obrátil se hrabě a bez dalšího rozloučení (poněvadž se jináč státi nemohlo) s hořkým a truchlivým pláčem od ní odjel.

Když tedy Sifryd s svejma do královského ležení přijel, kdežto všickni knížata a páni se shromažďovali, král Martellus táhl s svou armádou do šedesáti tisíc li-

du pěšího a dvanácte tisíc rejtharstva proti armádě toho mouřenínského a barbarského krále, kterýžto dobře čtyrykrátě silnější byl než král francký Martellus. Nicméně Bůh všemohoucí tak šťastné vítězství propůjčiti ráčil, že sto a sedumdesácte tisíc mouřenínův na place zůstalo, naproti tomu ale křesťanů nic více než patnácte set zahynulo; pak mouřenínové s svým králem utíkajíc do města Avinyon se salvírovali a tak se v něm bránili, že jsou křesťané to město dlouhý čas dobývati museli, z čehož následovalo, že hrabě Sifryd déleji v poli, než se nadál, zůstati musel, poněvadž jeho zpátkem navrácení víc než jeden rok se prodloužilo.

Mezitím hraběnka po ten všecken čas (nemajíc přítomného svého nejmilejšího pána) v tom největším zármutku a truchlení trvala a žádné jiné potěšení na tom světě nemaje, jedině v Bohu, nejsvětější rodiče boží a v svatých modlitbách, každodenně mši svatou horlivě slyšela. Tak svatý a pobožný život vedla a též všechny její sloužící k pobožnému životu doháněla.

Lidského ale pokolení nepřítel zlý duch, který tomu svatému životu převelice na odpor byl, přemejšleje na všecken způsob, jak by ji do potupy a hanby uvedsti mohl, což následujícím způsobem takto v skutek uvedl. Poněvadž hrabě při svém odjezdu hofmistrovu Golovi svou nejmilejší choti Jenovefu poručil, a každodenně okolo ní se obírajíce, jí sloužil, hle tu zlý duch dal mu takové nečisté myšlení a tak mu srdce jeho nešlechetnou žádostí rozpálil, že on tu svou zlou a hanebnou vůli hraběnce vyjevil a ji k nečistotě pokoušeti začal. Jak ale ta čistotná paní to zmerkovala, ihned jemu hněvivejma slovy takto domlouvala: „Co se nestydíš, lehkomyslnej služebníče, takové věci ode mne žádati a manželské lože tvého pána tak

ohavně poškvřniti a zhyzditi? Je to ta víra, kterou jsi tvému pánu přislíbil? Takové poděkování chceš prokázat za dobrodiní a lásku tobě učiněnou? Pravím ti, nečiň se více tak smělym a takovými věcmi mně nepřicházej, sice ti způsobím, že to tvé bláznovství lítovati budeš." Ten bohaprázdný Golo ulekl se nad takovou odpovědí a nesměl o té věci žádné více zmínky učiniti, nicméně ta zlá žádost jeho nebyla udušená, nýbrž skrze každodenní obcující rozmlouvání čím déleji, tím víceji roznicená. Pročež když ona jednou na svůj vlastní kontrfekt, který nedávno malovati dala, drobet všetečně patřila a vtom znenadání hofmístr Golo k tomu se přitrefil, i tázala se ho, co by smejšlel a co by tomu tak krásnému kusu ještě nětco scházelo. Načež on jí odpověděl: „Milostivá paní, ačkoliv tomu obrazu žádného krasu aneb chyby nenalézám, nicméně žádná krása předci k tomu připověděná býti nemůže, však já se domnívám, že mu předce nětco schází, totižto aby byl živěj a mně vlastně přináležel.“ Jenovefa zmerkující dobře, kam ten oplzlý kozel směřuje, pročež ukázala se v svém obličejí všechna rozhněvaná, tak ho vyplísnila, že všechen zahanbenej odtud pryč jíti musel, však ale to zahanbení a vyplísnění nemohlo tolik způsobiti, by oheň tělesné žádosti v jeho chlípném srdci uhašen býti mohl, nýbrž bylo od smradlavého tělesného dábla tak náramně roznicené, že si Golo před sebe vzal, co nejsnážněji ještě o to pokusiti, by mohl svou nešlechetnou žádost vyplniti. Pročež když jednoho času hraběnka po večeri v zahradě se procházela, přičinil se hofmístr k ní blížeji přistoupiti, kortyzoval tak přívětivýma a lahodnejma slovy, jak nejlépe mohl, dal jí také posledně dost patrně k srozumění, že takovým plamenem lásky k ní rozpálen

jest, takže se domnívá, že dřív času umříti musí, jestliže žádného znamení lásky a milosti od ní nedosáhne. Nad čímž ta čistotná matrona mnohem víceji nežli kdy prve pohnutá jsouce, přísně jest mu domlouvala a vysoce se zapřísáhla, takto jemu dále řkouci: „Jestliže ještě jedenkrátě budťo slovy nebo nějakým znamením tou tvou nečistou žádostí se vyjvíš, zajisté všeckno to mému pánu oznámím a tebe nanejhuř obžaluji.“

Ó ty čest a čistotu milující svatá Jenovefo! Jak převeliká jest tvá láska čistoty a jak za znamenitej příklad manželské víry všem jiným ženám jsi představená! Ty dobře víš, že ten oplzlej hofmístr s přehroznou záští na tebe se chystá a nanejvejš tebe stíhati míní, nicméně hotová jseš stokrátě raději všeckno zlé trpěti, nežli Boha všemohoucího tím nejmenším hříchem zrušení manželské víry rozhněvati. Já děkuju Bohu všemohoucímu, že tobě takovou svatou ctnost uděliti ráčil, a prosím jeho božské velebnosti skrz tvé svaté zásluhy, aby ve mne dokonalou lásku té svaté ctnosti čistoty v mém srdci vkořeniti ráčil.

KTERAK HOFMÍSTR GOLO SVATOU JENOVEFU
V JEJÍCH SKUTCÍCH STÍHAL.

Nyní se začínají sužování svatý Jenovefy, které až do jejího skončení trvaly. Nebo jakž ten Boha a vši poctivosti prázdny hofmístr patrně již merkujíc, že žádné nádeje není jeho proklaté žádosti k vyplnění, tu se jeho nečisté zapálená láska v ukrutný hněv a záští proměnila, a na všechen způsob přemejšleje, jak by se

mohl nad hraběnkou pomstít, dáváje na její všechny činy a skutky bedlivý pozor, a znamenajíce, kterak ona obzvláštní náchylnost k jednomu z kuchařův měla. Ten kuchař se jmenoval Droganes a podlé své hlouposti byl velmi tichý a pobožný muž, poněvadž ta bohobojná hraběnka ke všem dobrým a pobožným lidem obzvláštní náchylnost měla, pročez k tomu pobožnému muži víc než k komu jinému při dvoře přívětivá byla; kdykoliv okolo ní šel, častěj s ním mluvila, a kde jen mohla jemu co dobrého učiniti, ano i z jeho všelikých protivensství jak nejlépe mohla spomáhala. Ten ale oplzlý hofmistr tu počestnou náchylnost a lásku podle své nečisté a nezřízené lásky na zlé jest vykládal, a přemejšleje tou příležitostí příčinu sobě vzíti k obžalování své paní, on častěj svým věrným přátelům a kamarádům říkával, kterak ta hraběncina přívětivost k tomu kuchaři převelmi podezřelá jest a že se tůze obává, aby zlý konec nevzala; on taky je žádal, aby bedlivej pozor dali na to jejich přívětivé jednání, jaké jejich paní tomu kuchaři prokazovala; budou moci snadno posoudit, co by z toho zlého pojíti mohlo. Takovými a těm podobnými slovy uvedl tu šlechtnou hraběnku u některých služebníkův v podezřelost a tak mnoho způsobil, že některé na svou stranu přivedl. Jednou přišedše hofmistr k kuchaři řka, že hraběnka (která tehdaž sama jediná v svém pokoji byla) poručí, aby k ní šel, a když ten ubohý sprosták tomu věřice k ní do pokoje šel, hofmistr ale ihned jeho následoval, natrefce je samé v pokoji, hned zase ven vyšel bez vyřknutí jednoho slova, kteréhožťaké kuchař (jak jest vyrozuměl, že tomu tak není, aby hraběnka byla pro něj poslala) ihned taky v patách ho následoval. Hned nato hofmistr svolaje své nejuvěrnější, s velkým hněvem jim

žaloval, kterak on toho kuchaře samého u hraběnky v pokoji zastíhl a že tím jist jest, že oni jistě spolu zhřešili aneb přinejmenším v skutek uvédsti chtěli. „Jaká rada v tom, vy moji milí přátelé,“ řkouce on, „jaká rada? Jestli my tomu zlému nepředejdeme, jistě nětco horšího z toho následovati bude, takže ani při navrácení našeho pána obstáti moci nebudem. Já jsem jist, že ten kuchař tu naší paní očaroval anebo jí lásky jed do jídla zadělal, pročez ona nemůže od něho odpustiti, by ji to čest i život košťovati mělo, protož já se domnívám, ano za dobré a za slušné držím a soudím, abychme kuchaře do vězení uvrhli, hraběnku ale tak přísně drželi, aby jí přístup k kuchaři zavřen byl. Co se vám zdá, moji milí přátelé? Jakou radu vy mně v tom dáte?“ Na to jemu odpověděli, poněvadž jemu hrabě k opatrování a péči hraběnku poručil, tak aby učinil, jak se jemu nejlépe zdá a vidí. Nato hofmistr dal k sobě kuchaře povolati a na něj ostrými, však vše falešnými slovy takto dorážel: „Ó nestydatý frejří! Jakou ty máš tajnou známost s naší hraběnkou? A jakým způsobem jsi ji k tvé nešlechtné lásce přivábil? Beze vši pochybnosti ty jsi nákej lásky prášek do jídla zadělal aneb dokonce k tvé lásce očaroval, neb já již dávno s svým největším pohoršením poznávám, jako i ode všech při dvoře sloužících jsem vyrozuměl, jakým způsobem s tebou hraběnka kortyzuje a víc nežli s kým jiným při dvoře jednati usiluje, protož jsi zasloužil, abys do želez ukoován a do nejhlubší věže vhozen byl.“ Ten ubohý kuchař Droganes tak se tůze nad tím ulekl, takže ani nevěděl, co na to odpovědít, nicméně po velkej chvíli takto odpověděl a promluvil: „Jak to může pán hofmistr na mne zarmouceného kuchaře takové důmění míti, kdežto já nikdá s naší milostivou paní hraběnkou

ani jednoho slova v tajnosti jsem nerozprávěl, ano já přísahám vysoce a draze, že nevinnej jsem, aniž mně kdy na mysl přišlo aneb připadlo, abych s naší paní hraběnkou nětco zlého páchatí oumyslu byl.“ Hofmístr odpověděl: „Takovej obyčej mívajjí všickni frejří říkati a jejich nešlechtnosti jednomu před očima samou lži zastírati, ale já věřím víceji jednomu pravdivému přednešení všech dvořenínův nežli tvému samému zapírání. Já musím, kterémuž starost a péče odevzdaná jest, tomu zlému předjíti a tebe od hraběny rozděliti, dřív než by nětco horšího z toho pojítí mohlo.“ Tu nepostáčily žádné vejmluvy toho nevinného člověka, chtěj neb nechtěj na pouta ukován a do hlubokého vězení uvržen býti musel, a tak v něm ten ubohý kuchař svůj bídný život v tom největším soužení strávil, dřív z něho nevyšel, až jeho kosti ven vynesené byly. S takovým tyranstvím ten nešlechtný hofmístr ještě nebyl spokojen, nýbrž s tím největším hurtem s svejma kamarády do pokoje hraběčiného vešel a zuřivýma slovy takto k ní promluvil: „Ó nestydatá frejříčko! Jakou ty máš tajnou známost s naším kuchařem, že jej často pouštíš do svého pokoje vjíti a ke vši lehkomyšlnosti pokoušíš?“ Takové dotklivé a hanebné řeči tak tůze hraběnkou pohnuly, že jemu srdnatě odpověděla: „Co ty lehkomyšlný a bohaprázdný hofmístre, opovažuješ se mně, tvé milostivé paní, jako nějakej sviňatčce s takovými nešlechtnými řečmi přicházet a mně takové nestydaté v hrdlo lži předstírati? To nemá zajisto tobě, bez slušné odměny prominuto býti, neb já všeckno to, co až posavad se přitrefilo, mému nejmilejšímu pánu písebně oznámiti chci.“ Na to hofmístr Golo jak zemská žába hněvy nadutej odpověděl: „Co, smíš ty ještě, ó cizoložnice, mne plísňit a tvou známou nešlechtnost zapírat?

Co jsem já tebe tu nedávno s kuchařem v tvém pokoji samotnou nezastíhl a váš zlej oumysl nepřetrhl? Ale co zapotřebí víc řeči, již budu dobře vědět v té případnosti co učinit a tobě i tvému kalánu v cestu vkročít.“ Po takovém vyplínění ani nedal hraběnce co odpovědět, nýbrž skrze její vlastní služebníky ji uchopiti a proti vši hraběcí slušnosti do vězení hořejšího nad kuchařem v věži sedícím dáti ji poručil a s potupnými slovy takto k ní promluvil: „Nyní můžeš se hněvati a vyhrožovati, jak chceš, já ještě dnes posla k Jeho Milosti pánu hraběti odešlu a jemu dokonalou zprávu učiním, kterak já tvou podezřelou s kuchařem známost déleji trpěti nemohu, nýbrž tomu zlému v cestu kročiti a skrze tvé do vězení dání přetrhnutí jsem musel.“ S takovými slovy ji odbyl, aniž jaké delší vejmluvy a odpovědi od ní více poslouchati chtěje. Tu bylo přezalostně se na ni dívati, kterak ta vysoce urozená hraběcí osoba, která již osmý měsíc s svým pánem těhotná byla, beze všeho provinění, nýbrž pro zachování manželské víry od vlastního služebníka tak potupně a nešlechtně ssoužená a do pevné věže zavřená byla. Ó přemilá Jenovefo, kdož může dosti soudit, kterak tobě přebolestně k srdci přicházelo a tvou milou duši zarmoutilo? Ach jak tobě tenkrátě těžko přicházelo, když jsi tak nenadále do takového hrozného vězení a hanby přišla a sebe celou dokonale k svaté trpělivosti odevzdala! Ó jak ty ponížene padáš na tvá kolena, ó jak přezalostně tvé oči k nebi pozdvihuješ, ó jak hojné slzy vyléváš a jak bolestně Bohu všemohoucímu si stěžuješ a tvé nevymluvitelné srdečné těžkosti předstíráš! Ach, jak mně tě líto, ó svatá Jenovefo, v těch tvých největších těžkostech sám nejsladší Ježíš tebe potěšiti ráčí a tvou nevinnost hájiti bude! Žádnej jinší nesměl do věže jítí, jedine

sama chuva toho lehkomyšlného hofmistra, která každodenně hraběnce dosti špatné vyživení přinášela. Ten smrdutej kozel hofmistr také častěj k ní přicházel, a všelijakým způsobem se vynasnažující, jak by předce přečistě srdce k té své nešlechtné lásce přivábiti mohl, on jedná s dobrými i zlými slovy s ní, on ji vábí s vyhrožováním, on se zase fatí s pochlebováním jakožto nejzkušenější frejír; nicméně však ani toho nejmenšího co obdržeti mohl, nýbrž v tom hraběnce mnohém víc stálejší učinil. Jednou když on přivětivěji k ní se kosil, pěští ho odstrčila a k němu takto s horlivými slovy promluvila: „Ó ty oplzlý a nešlechtný šibale, nemáš ještě na tom dost, že jsi mne nevinně do tohoto vězení vsaditi dal, nýbrž chceš mne ještě o mou čest a spasení duše připravit? Buď tím jist, že se na mně vošidíš a všechny tvé práce darebně vynakládáš; nebo já hotová jsem raděj tisíckrát umříti, nežli to nejmenší proti mé cti a čistotě spáchati.“ Ta heroitská rezolucí mohla zajistě a slušně toho kurevnického frejíře dokonce odstráti, nicméně jeho nešlechtnost tak tůze ho k tomu nutkala, že předce všelikým způsobem přemejšlel svou nezřízenou žádost vyplniti; pročež si chuva k tomu zjednal a jí velké dary přislíbil, jestliže nětco bude moct při hraběnce způsobit. Kterážto zlá nestydatá žena jak často k hraběnce do vězení jidlo (však dosti špatné) přinášela, ji takovými slovy nabízela, aby pánu hofmistrovi aspoň lepší slova dávala, tak aby toho vězení zproštěná aneb přinejmenším s lepším vyživením zaopatřená býti mohla. Ta stálá udatná rekyne ale tak sobě umínila, raději v vězení hladem umříti aneb dokona shníti, nežli svého milého Boha rozhněvati a své čisté svědomí poškvřniti. Ó svatá Jenovefo, jak veliká jest tvá ctnost a stálost, poněvadž

žádným způsobem na tom světě nemůž přemožená býti! Ach, uděl mně také nějakou částku té tvé svatě čistoty a vyžádej u Boha tvých ctností následovati!

Mezitím se čas přibližoval k porodu a ta zarmoucená hraběnka prosila snázně chuva, její službu, aby jí dvě ženy zaopatřila, kteréž by při jejím prvním porodu nápomocné byly. Ta lehkovážná mrhyně nercili v tom svolila, ale dokonce žádných plen jí tam nedala, do kterých by své narozené dítě zavinouti mohla; to přehrozné nemilosrdenství pozdvíhlo a obrátilo svatě Jenoveře oči vzhůru a srdečnými tekoucíma slzy samému svrchovanému Bohu stěžující svou nouzi a bídu. A ačkoliv tu hodinu jejího porodu ode všech dokonce opuštěná byla, nicméně s pomocí boží beze všeho nebezpečení porodila krásného a spanilého syna, kteréhož ona, poněvadž žádných plínek neměla, do šátku zaobaliti přinucená byla. Ona neustále prosila, aby to ubohé děťátko svatého křtu dojíti mohlo; poněvadž i to jí odepřeno bylo, pročež sama ho pokřtila a nazvala ho jménem Schmetzenreich, to jest Bolestí bohatý. Potom jej vzala na své lokty, přitískla ho k svému srdci, hojnými slzy jej polejvaje, s tím největším vzdycháním a s spoluotrpností těmito slovy k němu promluvila: „Ach ty ubohé dítě, ach mé nejmilejší srdce, slušně tebe nazývám Schmetzenreich aneb Bolesti-bohatého, poněvadž jsem tebe s bolestí v životě mém nosila a s bolestí také porodila, ale ještě s mnohou větší bolestí tebe vychovám a s tou největší smrdedlnou bolestí uhlídám tebe na tvém outličkém těle se tratiti, neb já z nedostatku jídel nebudu moct tebe jak náleží vychovat, poněvadž sama sotva tak mnoho mám a dostávám, co bych toliko můj život zachovati mohla. Ach ty ubohý nešťastný Schmetzenreich! Ach ty ubohý ne-

šťastný dítě!" Ta služebná její chůva přinesla Golovi takovou novinu, kterák on již v vězení dva zajaté má, a že ubohá hraběnka skrze srdečné vzdychání a kvílení div že nezhyne, pročez aby se nad ní drobet smíloval a jí trochu lepší obživení dopřál, tak aby jak sama sebe, tak i to mdlé dítě zachovati a obživiti mohla. Ten ale nemilosrdný muž tak se nad tou šestinedělkou smíloval, jako by jeho čubka se oštěnila; nebo on se domníval, čím přísněji ji chovati bude, že tím snázeji jí k sobě přivábí; nicméně aby dokonce nezahynula, nařídil drobet víc chléba jí dávatí než prve, však ale mimo vody nic jiného, musela tedy ta ubohá šestinedělka v té největší své mdlobě s vodou a chlebem zavděk přijíti a místo nějakého potěšení každodenně od toho tyranského hofmístra plísňením a posměchem krmená byla.

Hrabě ale co se bylo přitrefilo, ještě žádnou o tom vědomost neměl, poněvadž žádněj z dvořenínův pro strach hofmístra jemu psáti nesměl. Jehož také domu navrácení déleji se prodloužilo, nežli on se nadál, poněvadž při té pevnosti Avinyon střelený byl, takže dlouhej čas hojiti se musel. Aby pak ale ten lehkomyšlný hofmístr Golo tu svou nešlechtnost ospravedlnil a obílil, teprva ve dvouch měsících po porodu hraběčným jednoho ze svých uplacených služebníkův s takovou novinou, co se přihodilo, k hraběti odeslal; kteréhožto psaní tento smysl byl:

Vaše vysoce hraběcí Milost, kdybych se neobával zamroutiti, rád bych jednu hroznou věc, kterou vším způsobem zatajiti usiluji, však Vaší vysoce hraběcí Milosti skrze toto psaníčko musím vyjevití: Poněvadž všickni domácí a obzvláště dodavatel tohoto psaní o tom dokonalou vědomost mají, jak jsem já velikou

pilnost vynaložil jedno jisté a přehrozně zlé přetrhnouti, však ale ta všecka má bedlivost a přičinění skrz lest a chytrost lehkomyšlných jest nazpět šla. Pročez nepotřebuji žádných jiných svědkův, jediné ty, jenž všickni domácí sloužící a dvořenínové jsou, dostatečně vysvědčiti mohou. Skrze což doufanlivé, že moje věrnost aby z podezření vyšla, mým pilným službám zadosti věreno býti může. Vaší hraběcí Milosti ať jen ráčeji od posla, kteréhož vysílám, dokonalou zprávu přijíti a v jeho povídání žádnou pochybnost přikládati. Jaká pak Jich hraběcí Milosti vůle, mně věrnému služebníku delší nařízení učiniti ráčíte, abych věděl, jak bych se v té těžké případnosti dáleji chovati měl.

Toto psaní dostal hrabě právě tenkrát, když on v jednom městě Mangedocku svou střelenou ránu hojiti dal. Nad čímž se tak tůze pohnul a rozhněval, takže rána jeho tím nehojitedlnější a tím větší bolesti způsobila. Ten vyslanej ale služebník všecko (jakožto uplacený zrádce) falešně hraběti vypravoval, kterák podezřelou známost hraběnka s tím kuchařem po ten všecken čas mezi sebou měli a kterák je hofmístr samý v pokoji zastíhl a po častém napomenutí nechtěli toho zanechati a prázdní sebe býti; pročez pán hofmístr byl prinucen je mocí rozdělití a do dvouch vězení je dáti, v trvalém vězení ona sice porodila syna, kterážto ale dítě ode všech dvořenínův a sloužících žádnému jinšimu se nepřipisuje než tomu kuchaři. Hrabě se ho tázal, jak dávno jest tomu, co hraběnka to dítě porodila. Služebník ale falešně odpověděl, sotva jeden měsíc tomu minul (ačkoliv ona již před dvouma měsíci porodila); poněvadž pak hrabě již na jedenáctý měsíc doma nebyl a hraběnka teprv před jedným měsícem poroditi měla, tak musel hrabě makavě usoudit, že to dítě ne od

něho, nýbrž v jednom měsíci po jeho odjezdu teprv počaté jest. Tu počal se hrabě sápati, jak by rozum pozbyl, zlořečil a proklínal hraběnku s tím kuchařem, jako by největší cizoložníci byli. „Ty proklatá ženo,“ říka on, „máš ty mne tak ohyždně a nešlechtně podvesti? Máš ty mně tvou příslibenou víru tak mizerně zrušit? To jsem já měl na tobě dočekat, ó ty zpronevěřilá ženo! Obzvláštně pak jsi se stavěla při odjezdu mým, jako bys ta největší svatá byla.“ Takovým a těm podobným haněním ten roznícenej hrabě nevinnou Jenovefu plísnil a nejináče se stavěl, než jako by hněvy o rozum přijíti měl; když ale dost dlouho přemýšlel, jakým by způsobem nad tím spáchaným cizoložstvím se pomstiti měl, odeslal zase zpátkem toho služebníka s takovým ale dokonalým poručením, hofmístr Golo aby hraběnku přísným vězením stížíl, tak aby žádnej s ní rozprávěti, méněji k ní přijíti mohl. Toho nešlechtného kuchaře takovým trápením aby utratiti dal, jak by nejlépe za svou nešlechtnost zasloužil. Ten vyslanej služebník s takovým nepravým poručením navrátil se s chvátáním zase zpátkem, zejskaje sobě při hofmístru velké dary, že tu komisi sobě danou velmi dobře vyřídil. Aby ale ta exekuci žádnýho velkýho křiku nezpůsobila, pročež nařídil tomu ubohému kuchaři do jeho jídla jedu namíchat a tak jej otrávit, a když potom umřel, dal ho i s těmi pouty a řetězy, do kterých ukován byl, do jedné vzdálené šeredné jámy zakopati. Hraběnka ale nepotřebovala již toužeji zavřenou býti, jako již předtím zavřená byla, poněvadž hned od začátku jejího vězení žádný jiný, jen on a jeho lehkomyšlná chůva, k ní přicházeti nemohl. Ó jak přepodivný jest Bůh v soudech svých, že nešlechtné lidi nad nevinnými nechá panovat a od jednoho každého proti

vší spravedlnosti potlačeni bývají! Ó ubohá Jenovefo, kdo by se nad tebou neslitoval a nad tvými velikými těžkostmi a bídami srdečně nepohnul? Kterak mohlo tvé mdlé srdce ty přeukrutné nátisky snesti a v takové stálé trpělivosti setrvat? Ó kdyby tě Bůh všemohoucí svou obzvláštní milostí byl neposilňoval, zajisté to tvé bolestné srdce před časem muselo by uschnouti a tvá milá duše pro hrozné bolesti z těla vyjít; ale Bůh všemohoucí, který tobě tak velkých trpělivostí propůjčil, on mne taky rač v mých těžkostech posilňovati a ode vší netrpělivosti chrániti.

KTERAK SVATÁ JENOVEFA
SKRZE SVÉ VLASTNÍ SLUŽEBNÍKY
MĚLA ZAMORDOVANÁ BÝTI,
OD BOHA ALE VYSVOBOZENÁ
A NÁ JEDNU POUŠŤ UVEDENÁ BYLA.

Se vším tím spáchaným tyranstvím nebyl ještě ten lehkomyšlný hofmístr Golo spokojen, obáváje se, že by jeho zlé lsti a falešnosti na světlo vyšly. Nebo pro nespravedlivé utracení toho kuchaře, jako i pro tak tuhé a přísné vězení té předobré paní hraběnky byli předce při dvoře někteří, kterým se ta nepořádnost ošklivila, neboť rozličné řeči proti tomu vedli; protož obáváje se ten zchytralý lotras, a ne bez příčiny, nebo kdyby hrabě se domu navrátil a hraběnku ještě živou nalezl, že by jeho nešlechtnost zjevená byla a přeukrutnou smrtí ztrestaná. On již také zprávu dostal, že hrabě od krále franckýho svůj abschied obdržel a již k navracení se domu strojí. Tu teprv Golovi studený

pot z čela se vyrážel a zkrátka musel si umyslit, co v té nebezpečné věci začítí má. Vsedl jest rychle na koně a naproti svému pánu jel a dřív k němu nešel, až když on do Štrasburgu přijel. V kterémžto městě zůstávala jedna stará čarodejnice, kterážto pod způsobou svatosti za bohobojnou matronu se vydávala. Ta čarodejnice byla sestra chůvy toho lehkomyšlného hofmístra, kterouž on již před mnoha léty znal, ku kterýžto ten nešlechtník dřívě šel než k svému pánu a oznámil jí ten všecken příběh, co se s kuchařem a hraběnkou přitrefilo, s tím doložením, že hraběte navečer k ní přivede, kteréhožto aby zmámila, tak aby tomu 'uvěřil, kterak hraběnka nestydatě obcovala; za to jí daroval hezkou částku peněz a připověděl jí ještě více dáti, jen aby to dobře způsobila; nato se ihned odebral k svému pánu, jej uctivě přivítajíc, po složeným komplementu zavolal ho hrabě na stranu, chtěje vyzkoumati z něho dokonalou zprávu té zlé příhody, která se v nepřítomnosti v jeho zámku přitrefila. Tu se jest stavěl ten lstivý Golo, jako by pro žalost ani slova mluvití nemohl, ale falešné slzy z jeho očí tekoucí musely jeho v hrdlo lži stín pravdy dáti. On všeckno obšírně vypravoval, ne co hraběnka učinila, než co svou lehkomyšlností vymyslíl, a to takovými smyšlenými dokazy, že ten dobrý hrabě nepochybujíc věřil, že to musí vše pravda býti; on taky k tomu přiložil, kterak toho kuchaře bez právního pokračování tajně utratiti dal, tak aby ta hraběčiná hanba tím více přikrytá a neznámá zůstati mohla.

Hrabě slyše to vše s velikou mrzutostí, a protože Golovi dokonale nevěřil, vpytávaje se ho dostatečně o všech okolostojičnostech a dokazích; Golo ale obávaje se, aby v svých vlastních řečích chycen, nebyl, řka k pánu svému: „Kdyby snad Vaše Milost z mých řečí

nejaké nedůvěření míti ráčili, hle v tomto městě jest jedna velmi svatá a v vyjevování tajných a skrytých věcí vysoce rozhlášená matrona; tu ať Vaší Milost ráčí okolostojičně se tázat, tak ráčejí dokonalou zprávu celého toho příběhu dostati.“ Hrabě oblíbiv si to návštěví, při nastávající noci s svým hofmístrem k té jménované matroně (chtěl jsem řícti čarodejnici), kterýžto vypravoval, jak on s svou paní manželkou v důmění živ jest. Poněvadž vyrozuměl, že by ona skrze svou svatost tajné věci znala, tak aby jemu vyjevila, zdaliž by se co takového zlého mezi svou manželkou a kuchařem v nepřítomnosti jeho přitrefilo. Ta čarodejnice s přetvářilou ponížeností odpověd dala, že by ona sice žádná svatá nebyla, však ale jak mnoho jí Bůh v té věci vyjeví, že mu chce ráda oznámiti. Nadto vedla jest oba dva do jednoho tmavého sklepu, v kterémž nějaké zelené světlo hořelo a modrou jasnost od sebe vydávalo. Tu udělala s nějakým proutkem dvě kola na zemi, do jednoho hrabě a do druhého hofmístra postavila, potom vhodila zrcadlo do jedné nádoby plné vody a mumlala nad ním neslýchanýma slovy, takže hraběte hrůza obešla a vlasy zhůru vstávaly, potom otočila se třikrát před tou nádobou, třikrát dejchla do ní, třikrát zamíchala rukama a divný čarodejný klikyháky nad tím dělala. Pak hrabě z poručení jejího koukal do té vody a spatřil v tom zrcadle patrně, kterak ta hraběnka s tím kuchařem přívětivě jedná a jeden na druhého jak se usmívá. K tomu hrabě řkouce: „S jedním přátelsky jednat nic není zlého.“ Čarodejnice na to pravila: „Tak se podíváme, zdaliž se Bohu líbí ještě víceji ukázati.“ Zas opatřila ty předešlé čarodejné ceremonie a kázala opět hraběti do té vody se podívat. Hned očitě spatřil, jak hraběnka svýma rukama kuchaře po tváři hladila

a často líbé políbení dávala, z čehož hrabě velmi se zahobil a očekával, co z toho do třetice pojde. Když po opačených ceremoních do zrcadla se podíval, velikou mrzutostí spatřil, kterak kuchař s jeho paní nešlechterně zachází. Nad kterýmžto nešlechterným skutkem tak tůze jsa hrabě rozzlobený, že ani sebe necejtí, pak přemejšleje, jak by tu nevěrnou svou paní co nejukrutněji potrestati mohl. Dal tehdy hofmístru tak přísné poručení, aby ihned napřed domu jel a tu cizoložnici s tím panchartem ohavnou smrtí odpravit dal.

Žádný nebyl veselejší jako ten mstitedlný padouch Golo, kterýžto s chvátáním domu jedouc, sobě všelijak přemejšleje, na jaký způsob by měl hraběnku usmrtit. Sotva domu přijel, vyjevil své chůvě, jak se mu jeho předsevzetí šťastně podařilo a kterak sobě poručeno má, hraběnku dát zamordovat, však aby žádnému o tom nic neříkala, tak aby nejaké pozdvížení v zámku aneb mezi přátely nepovstalo. To všechno přeslechla dceruška té chůvy, kterážto lepší náchylnost k té hraběnce měla nežli její matka. To děvčátko s ochotností běželo k tomu vězení, stojíc u toho okýnka, kudy voda a chléb se jí tam podával, a hořce plakalo, takže hraběnka se uleknouc, tázala se toho děvčete, poč by pak plakala, ona ale odpověděla: „Ach, milostivá paní, vaše veliká bída vyhájí mé slzy z očí ven, nebo s vaším živobytím již jest veta, poněvadž hofmíster má již od pána hraběte poručeno vás dáti utratit.“ Hraběnka plná strachy a leknutím se tázala: „Jak pak s mým ubohým dítětem se stane?“ Ona odpověděla: „Tomu ubohému dítěti nic lépeji se nestane než jako vám.“ Ta ubohá hraběnka tak přenáravně se ulekla, že div do mdloby nepadla, a když zas drobet síly nabyla, počala přezlostně naříkat a plakat, s hojným srdečným vzdychá-

ním takto kvílila: „Ach můj svrchovaný Bože, i kterak sem já takové zlé na tobě zasloužila? Ach co pak jsem já zhřešila, že s mým nevinným dítětem mám přehrozně usmrcená býti? Ó jak přenešťastná žena toho jsem se dočkala, že jako jedna cizoložnice umřítí mám, kdežto já mému pánu připověděnou víru náležitě jsem držela a až posavad tak mnoho trpěti jsem musela. Ach Bože můj, přispěj mně k pomoci, ach vysvobod' mne od té ukrutné smrti.“ Takovým a mnohým větším naříkáním ta zarmoucená hraběnka kvílila, a když se dost naplakala, k tomu děvčeti pravila: „Mé nejmilejší dítě, jdi do mého pokoje a přines mně pero, ingoust a papír a za tu tvou práci vem sobě tam z mých klenotů tak mnoho, jak se tobě líbí.“ Nato jest jí hnedky dala klíček od svého pokoje, jakož i od šrejbtýše, kterážto když jí přinesla to, co žádala, psala psaní následujícím způsobem:

Milostivý pane a nejmilejší manželi!

Když jsem porozuměla, že z vašeho poručení zejtřejšího dne umřítí mám, nemohla jsem opominouti těmito řádky (které více slzami než ingoustem píšu) od vás mile odpuštění vzíti. Já sice ráda chci umřítí, když vy tak poroučíte, nicméně přehořce mně to přichází, že vy mne s mým milým a vaším dítětem nevinně k smrti odsuzujete. Ta celá příčina, proč já umřítí musím, jest tato, že jsem vám mou slíbenou věrnost zrušiti, aniž tomu oplzlému hofmístru, který mne mnohokrát k takové nešlechternosti, ano právě nucené ponoukal, nikdy svoliti nechtěla. Já nepřičítám mému pánu žádnou vinu, jedině že mým žalobníkům tak lehce uvěřil, k mé vejmluvě žádnou příležitost nedovolil. Já Bohem všemohoucím osvědčuji, před kteréhožto soud zejtřejšího dne postavená budu, že po všechem můj život mí-

mo vás žádného jiného muže jsem nepoznala, aniž kdy takovému myšlení svolila. Nicméně nevinně jdu na smrt, poněvadž tak nebe usoudilo. Jsem ale silně nádhře, že přijde jednou najevo, odkud má nevinnost pochází, a mých žalobníků faleš vyjevená bude. Dobrou noc, milostivý pane a mé nejmilejší srdce, odpouštím vám z gruntu srdce mého, a po mé smrti Boha prositi budu, aby má nevinná krev žádnou pomstu na vás ani na mé žalobníky nevolala. To píši já s třesoucíma rukama i tekoucími hojnými slzami, poněvadž mně ta nastávající smrt mé celé srdce hrůzou naplnila. Zůstávám ale vaše věrná až do smrti a pro věrnost manželskou k smrti odsouzená Jenovefa.

To psaní tomu děvčátku dala, aby v pokoji do jejího šrejbyše zavřela a žádnému o tom nejmenšího slova nevyjevovala. Tu celou nastávající noc strávila Jenovefa v horlivém modlení, poručuje Bohu své těžké potýkání v nastávající smrti.

Na ráno povolal hofmístr Golo dva ze svých nejvěrnějších služebníkův, vyjevující jim přísné poručení svého pána, a poručil jim, aby hraběnku i s jejím dítětem do lesa vyvedli a tam oba zabili a na znamení vykonaného poručení její vypíchnuté oči a jazyk sebou přinesli. Jestliže to vykonají, za tu věrnou práci bohatě odměniti se slíbil, pakli by toho neučinili, že je s jejich ženami i s dětmi ukrutně zmordovati dá. Tu služebníci přijali to poručení volně, jdouce ihned k hraběnce do vězení, do sprostých šatů ji oblékli, obličej její zakryli, aby jí žádné nepoznal, a jí poručili, aby s níma ve vši tichosti beze všeho křiku šla. Tak byla vedená ta ubohá hraběnka jako nevinná ovčička na šlachtatu a neotevřela ani ust svých, by sobě nejmenším slovem zastejskla. Šla tehdy a na rukouch svého nevinného beránka nesla, jej

bez přestání k svému srdci přitiskovala a největší nad ním utrpnost měla, více nežli nad svou vlastní smrtí. „Ach ty nebohý synáčku,“ řkouci, „ach můj anjelíčku, ó kým tě tak dlouho mohu nýsti, jak dlouho pod mým srdcem tebe sem nosila! Nyní ale musíš umřítí, dříve nežli zvíš, co jest to umřítí, a musíš trpět, který jsi žádné viny nezasloužil.“ S těma a těm podobnýma slovy srdce těch služebníkův tak obměkčila, že oni pravdivou spoluotrpnost nad obouma měli a zatěžko jim přicházelo to poručení jejich pána vykonati. Když pak již v lese na příležité místo přišli, pravili k hraběnce, kterak její pán jest nařídil ji pro spáchaný cizoložstvo usmrtiti a jak jim hofmístr takové poručení pod ztracením jich hrdla vykonati poručil. Pročež aby jim to za zlé neměla, alebrž k šťastné smrti by se připravila. Hraběnka jakožto poslušná k poručení jejího pána na svá kolena klekla a k nebi takto volala: „Ó spravedlivý Bože, ty, jenž mou nevinu patrně znáš, i kterak to na mne dopouštíš, že já o mou čest i také život přijítí a tu nyní před očima tvýma tak ukrutně od mých vlastních služebníkův zamordovaná býti mám? Poněvadž se tak tvé božské velebnosti líbí, neodpírám sice umřítí, však předce ta smrt tak hořce mi přichází, že mé mdlé srdce v mém těle se puká. Ó Bože, posilni to mé umdlené srdce, ó Kriste Ježíši, stůj při mně v té přehořké bídě a pro tvé smrtečné ouzkosti, které jsi na hoře Olivetské vystáti ráčil, když jsi na tvou svatou tvář upadl, přispěj mně k pomoci v této mé smrtečné ouzkosti, ó pro pět tvých přesvatých ran, kteréž jsi pro mě na dřevě kříže dostati ráčil, popřej mně šťastné skončení!“ Když ta zarmoucená Jenovefa tak horlivě a slzavě se modlila, popadli jí ti služebníci to nevinné děťátko, nože ven a již chtěli jemu křtan podřezat. To vidouce

matka lekoucí se, od modlení vzhůru skočivše služebníkům do rukou, s pohnutelným hlasem křičela: „Počkejte, počkejte, ó zlatí lidé, ušanuté ty nevinné krve! Jestli chcete to ubohé dítě zabít, zabíte mne dříve, abych nebyla přinucená dvakrát umírat.“ Vyslyšeli služebníci tu prosbu její, řkouce, tak aby svůj krk obnažila a k ráně nastavila. Těch slov tak velice hraběnka se ulekla, že po všech oudech se třásla a víc mrtvá než živa se být zdála, předce ještě s slzavýma očima takto promluvila: „Ó vy rozmilí lidé, já jsem sice hotová umřít, ale věřte mně, že vy skrze usmrcení mé se velice prohřešíte, neb já si беру Boha za svědka, že nevinná jsem a od hofmístra falešně obžalovaná, protože jsem jeho zlým žádostem svoliti nechtěla. Já vás tedy ujišťuji, jestliže mne ušanuté, Bůh vám i vašim dětem všim dobrým odmění; pakliže mne předce zabijete, tak má nevinná krev na vás i na vaše děti pomstu volati bude.“ Srdce služebníkův těmi slovy tak hluboce byli trefeni, že jim nemožné bylo hraběnce co uškodit, protož k ní přívětivýma slovy takto promluvili: „Milostivá paní, my bychme vám rádi život darovali, kdyby nám od hofmístra pod ztracením hrdla našeho poručeno nebylo vás zamordovat. Nicméně jestliže nám připovíte nikdá více se navrátit, nýbrž v té aneb jiný poušti neznámé se zdržovat, tak můžete ve jménu Páně odjít a na nás v vašich modlitbách pamatovat.“ Ta radost, kterou svatá Jenovefa těmi slovy v svém srdci ucejtila, tak veliká byla, že nejináč se domnívala, než že nebe se nad ní otevřelo, neb její duch v tom okamžení zas obživ, volajíc plným hlasem: „Požehnaný buď Bůh, který na mou bídu spatřil a mne z pouhé milosti od té ukrutné smrti vysvoboditi ráčil! Ó dobří služebníci mého pána Sífryda, já děkuji vám z gruntu duše mé a ne-

přestanu se za vás Pánu Bohu modliti, dokud živa budu. Bůh všemohoucí ať vám odplatí, za ten časný život, kterýž mně nyní darujete, vám věčný uděliti ráčí. Já nežádám víceji mezi lidmi přebývati, ale raději v těchto pustinách Bohu svrchovanému chci do mé smrti sloužiti.“ Nato služebníci vzali od ní s rozloučením odpuštění a jednomu chrtu, kterej s nima běžel, oči vylopali a jazyk vyřezali, přinesouce to hofmístrovi na znamení vykonaného mordu. Hofmístr Golo ale nechtěl se na to dívati, nýbrž poručil jako kurevské oči psům hoditi, ale psi to jísti nechtěli, nebo pes psa jísti nebude.

KTERAK SVATÁ JENOVEFA
POHODLNOU JESKYNI,
POTOM LAŇ NALEZLA.

Ta ubohá a ode všech lidí opuštěná Jenovefa obcházela v tom hrozném lese, hledajíce příležitostného místa, kde by se zdržovati a před bouřkou a přívalem schrániti mohla, ten celej den ale nic nenalezla, nýbrž přinucena byla pod jedným stromem své přelebení vzíti; jak ale zle tam v těch hrozných pustinách se strachem ležela, může jeden každý snadno posoudit, poněvadž i ten nejsrdnatější muž v tak strašlivým lese obával by se sám jediný ležet. Ona své slzavé oči a třesoucí ruce k nebi pozdvíhla a k tomu jedinému srdečně vzdychala, který jí sám v té nouzi a bídě pomoci může. První noc strávila v samým strachu bez zamouření oka svého a druhý celý den hledala, však nadarmo, příležitou jeskyni aneb dutej strom, v kterém by zůstávati mohla. Předce-

šlého dne nic dokonce nejedla ani nepila a ten druhý den tak byl při ní velký hlad, že přinucená byla syrový kořínky a bylinky vytrhovat a jísti. Třetí den šla dál po té poušti a tak dlouho hledala, až našla jednu v skále jeskyni a nedaleko od ní čistý pramínek vody. To ona přijala s vděčností jako od Boha sobě dané místo a umínila sobě ostatní dny živobytí svého v té jeskyni strávit. Udělala jest ona sobě postel z listí a větví stromových; sic jiného nic neměla mimo syrových kořínků, co by k jejímu obživení zapotřebí bylo. Když ona tak starostlivý a zmořený život védsti musela, ztratilo se jí mlíko a nemohla více to její rozmilé dítě kojiti; ten hladovitý beránek tak dlouho prsa užíval a cecal, až posledně samou krev sal, a poněvadž již nic více k obživení neměl, tu počal chřadnouti a mříti. To žalostné kvílení toho ubohého děťátka tak hluboce do srdce šlo té spoluotrpné matky, tak se domnívala, že pro žalost sama umřítí musí, neboť nebylo v její moci, s čím by mu mohla přispět k pomoci, protože musela s svou největší srdečnou lítostí na toho bídného sirotka očitě patřiti, jak umdlevá a všecken chřadne. Na tu nesnesitelnou žalost nemohoucí se déle dívati, pročez položila jej tak bolestně umírajícího pod jeden strom, a odejduc popodál, aby ho slyšeti, ani viděti nemohla, kdežto klekla a spjatýma rukama k svrchovanému Bohu vroucně volala: „Můj Bože a vykupiteli, mohou-li tvé božské milosrdné oči bez lítosti patřiti, že ta nevinná krev z nedostatku vyživení chřadnouti musí? Vzhledni, ó milosrdný Bože, ach nejmilejší tatičku, pohleď, kterak ten nevinnej beránek tak žalostně za potřebné vychování žádá! Ach smilůj se nad tím ubohým sirotkem, kterému jeho otec tak tvrdý a odporný je, matka jeho pomoci mu nemůže. Já nemám sice žádně-

ho potěšení více na zemi nežli toho jediného synáčka; jestli mně toho odejmeš, musela bych sobě do konce zahořekovat na té bídné poušti. Protož pro potěšení mé darůj mně ho zase, ať jej vychovám k tvé božské službě.“

Když ta plačící matka tak k Bohu snázně volala a horlivě se modlila, hle přišla k ní jedna laň, která se jak domácí kráva stavěla a okolo ní se otoulala, jako by návštějí dávala, že ji Bůh posílá, aby to dítě vychovala. Ta zarmoucená matka poznala být v tom vůli božskou, šla zase k svému dítěti a laň za ní, přijdouce k němu již od pláče a hladu polovice mrtvému, laň sama na zem lehla. Matka s pláčem a radostí přindala dítě k jejímu vemenu, kteréžto s ochotností sálo, až zase síly nabylo. Skrze to nebeské dobrodiní svatá Jenovefa byla radosti plná, že s mnohýma sladkýma slzy dobrotivému Bohu díky vzdávala a za delší božské opatrování poníženež žádala. Její modlitba byla uslyšená, neb ta laň vždycky přicházela dvakrát za den to dítě kojiti, a to tak dlouho trvalo, dokud na té poušti bydleli. To byla jediná pomoc, kterou to nevinné dítě přes sedm celých lét od té laně dostávalo, mezitím ale jeho paní máma samýma lesníma bylinkami, kořínkami a ložínami živiti se musela. Kdo by se nadál, že Jenovefa, jedna rozená kněžna, ve vší rozkoši při dvoře vychovaná byla, může jeden každý posoudit, nezaživilivě jejímu mdlému žaludku ty syrový a nešmačný jídla přicházely. Ach jak žalostné se bylo dívat, že jedna paní tak vysokého stavu nad takovýma věci nouzi trpěti musí, kterých ani žebráci nezakusují. Její hraběcí obydlí změnilo se v jednu divokou poušť, její krásnej pokoj v jednu tmavou jeskyni, její dobře šmakovitý a chutný jídla v syrové lesní kořínky a byliny, její měkká postel v tvrdý chvojí

a listí, její drahé perle v hořké slzy a její špásovitě kra-
tochvíle v samou bídu a zármutek. Zajistě musela
Jenovefa železné srdce mít, když takové neřesti zakou-
šela, ba třebaš by v tý nejdokonalejší trpělivosti vycví-
čená byla, musela by sobě předce bezpočtukrát nad
svou vlastní bídou splakati. V létě její bída drobet sne-
sitedlnější byla, v zimě ale nevím kterak ona s tím
svým ubohým dítětem tak hrozné zimy a mrazy mohla
vystáti a pro každodenní vychování kořínky a bylinky
dostat; když v zimě chtělo se jí páti, musela sníh aneb
kus ledu tak dlouho v hubě držet, až se jí rozpustil;
když koření kopati chtěla, musela bídň s kusem dřeva
v zmrzlý zemi hrabat, a když se zahřítí chtěla, musela
svýma přemrzlýma rukama tak dlouho pleskat, až se
drobet zahřály. Ach Bože, jak musely té opuštěné paní
zimní noci dlouhý přicházet! Ach můj Bože, jak muse-
la jí ta nevyprávitedlná bída přebolestně přicházet,
dřív než jí drobet přivykla! Všechny jinší bolesti, které
ta zarmoucená hraběnka z svého vlastního soužení vy-
státi musela, byly malé proti té jediné, kterou její ma-
teřské srdce nad nouzí a bídou jejího ubohého
zarmouceného dítěte pocítilo. Ó jak častěj spoluotrpná
matka to dítě k svým prsům přitlačila, jeho přemrzlé
nožičky zahřívála, a když kolikrát spatřila, kterak
jeho celé outlé tělo od zimy se třáslo, tu jí hluboce do
jejího srdce přicházelo, takže pro velikou žalost nevě-
děla, kdy od pláče přestat. „Ach mé nejmilejší dítě, ach
mé ubohé dítě,“ řkouc, „jak mnoho neřesti musíš ne-
vinně vystáti a s tvou zarmoucenou matkou přebídně
se živiti!“ Kdo by tomu věřiti nechtěl, když matka tak
přežalostně plakala, že ten opovržený sirotek taky s ní
neplakal, když matka truchlivě želela, to ubohé dítě ta-
ky s ní nezelelo. Předce těšila jest se vždycky zase v Bo-

hu a obětovala tu všecku svou bídu do jeho pět sva-
tých ran.

Po nejakém čase přivykla těm velkým bídám a děko-
vala Bohu, že jest jí z nebezpečnství tohoto světa vy-
svobodil a na tu poušť přivedl. Ona celý čas jest na
svatých modlitbách strávila a cvičila se čím dál tím víc
v pobožnosti a v lásce boží. Ó ode všech opuštěná sva-
tá Jenovefo, ty víš, jak velikou spoluotrpnost mé srdce
s tebou bolestně nese a tvou bídu žalostně snáš! Ach
jak výborné jest tobě nebe a jak nevinnej tvůj synáček
jej draze dobejvat musí! Ach jak pak já k věčné radosti
přijdu, kterýžto tak málo pro nebe zasluhuji, a ještě to
maličko, co činím, běžně a lenivě vykonávám? Ó měl
bych tvým příkladem mé spasení bedlivěji vyhledávat
a s větší horlivostí jej dobývat. Ó svatá Jenovefo, tvýma
svatýma zásluhu přispěj mně ku pomoci!

KTERAK SVATÁ JENOVEFA NA POUŠTI
Z NEBE OD ANJELA KRUCIFIX
KU POTĚŠENÍ SVĚMU JEST DOSTALA.

Jednoho času, když jest ta truchlivá a bohobojná paní
k Bohu všemohoucímu horlivěji se modlila a sobě pře-
hořké umučení Krista Ježíše a pět svatých ran jeho u své
jeskyně kleče rozjímala, pozdvíhla očí svých k nebi, spo-
lu s spjatýma rukama žádala jest vroucně Boha všemo-
houcího, aby jí s jejím milým dítětem v ouzkostech
jejích nikdy neopouštěl, nýbrž jí delší svatý trpělivosti
popřítí, v zármutcích a bídách jejích by sám těžitelem
býti ráčil. A když ona tak před jeskyní klečící se modlila,
toť znenadání spatřila jest anjela zhůry dolu k sobě letí-

cího, kterýžto přesvatý kříž v svých obouch rukou nesl, na kterémžto ukřížovaný Kristus z slonových kostí nad sních bělejší tak kunstovně vyobrazen byl, že jeden každý posoudit mohl, že to dílo anjelskýma rukami uděláno bylo, neb obličej Krista tak pohnutedlně byl sformovaný, že žádnéj bez srdečné spoluotrpnosti nemohl na něj spatřiti. Ten nebeský kříž dal jí anjel, promluvil k ní líbeznýma slovy takto: „Přijmi, Jenovefo, tento svatý kříž, kterýž tvůj vykupitel k tvému potěšení z nebe posílá, v němž ty máš sebe spatřovat, na tom ty se máš vzhlížet a před tím máš své modlitby vykonávat. Když budeš smutná, v tom kříži se těš, když budeš pokoušená, k tom kříži se uteč; a když tebe náká netrpělivost napadne, rozpomeň se na trpělivosti toho, který na tom kříži visí. Ten kříž bude tobě štít proti všem střelám tvých nepřátel a klíč, který tobě nebe otevře.“ Když pak jest domluvil, nechal ten kříž před ní státi a zmizel před jejíma očima; ten kříž ale sám od sebe se postavil na oltáříček v té jeskyni, kterýžto od přirození v té skále sformován byl. Jenovefa před tím svatým křížem poníženež klekla na svá kolena, patříc na svého ukřížovaného spasitele od hlavy až k nohám a skrze jeho lítostivý obličej byla takovou spoluotrpností raněná, že se domnívala, že srdce v jejím těle se rozpukne, a ještě mnohém více byla láskou a lítostí raněná, když jednou ten slonový krucifix svou pravou ruku vztáhl, ji líbezně obejmouc k svému srdci přitiskl. V tom kříži mívala Jenovefa své největší potěšení a před ním vždycky sedala v rozjímání přehořkého jeho umučení, ten ona v létě s zelenýma májemi a lesníma kvítkami okrašlovala, v zimě chvojem, brčákem a a jalovcem.

Jednou když zpomněla a považovala svou přetěžkou bídu, velice z ní zarmoucená byla, posadíce se

před tím svatým křížem a svému spasiteli své vnitřní těžkosti stěžující: „Ach můj ukřížovaný Ježíši, co pak jsem já zhřešila, že mne tak tvrdě navštěvuješ? Aneb kterak jsem já to na tobě zasloužila, že jsi mne jako jednu cizoložnici z domu i od dvora zahnal a na tuto divokou poušť přivedl?“ Na to její nařikání odpověděl ten krucifix s živým hlasem: „Co jsem pak já zhřešil, že mne můj otec tak tvrdě navštívil, aneb jak jsem pak já to na něm zasloužil, že on mne jako jednoho nevážného hříšníka mé vši cti zbavil a na kříž přibiti nechal? Copak jseš ty nevinnější nežli já? Aneb zhřešil jsem já více nežli ty? Těš se jenom se mnou a pomni, že jsem já nevinnějším způsobem víc trpěti musel, nežli ty nyní trpíš a napotom budoucně trpěti budeš; a protož věž, že mně můj kříž tížeji přicházel, nežli tvůj tobě přichází.“ Skrze to přívětivé trestání Kristovo byla Jenovefa nanejvejš zahanbená a napotom víc sobě nestěžovala tak snadno, jakkoliv zle se jí vedlo, alebrž ve vši trpělivosti se cvičila, že tu její největší bídu za božské dobrodiní sobě pokládala.

Mezitím rostl její nejmilejší synáček Schmerzreich a učil se pomalu rozprávět a choditi, kteréhožto vedla ke vši pobožnosti, s ním maje veliké obveselení a srdečné potěšení. Bůh jej také obzvláštním rozumem obdařil, takže před časem počal vrostrovtipný býti, a cokoliv jemu paní máma řekla, hned všecko pochopil, ale lítostivě bylo se dívat, že to ubohé dítě muselo tak nahý a bosý běhat a nemělo, čím by se přiodítí mohlo, neb ty sprostý a chatrný plínky, do kterých ho byla matka v dětinství jeho zaobalovala, již všechny byly roztrhány, též ty kusy sukna, které matka od svých vlastních šatů obtrhala, již byly taky všechny vetchy a sešlý. Protož tak dalece přišlo, že jak matka, tak i dítě

musely nahý a bosy chodit; když pak matka nahou býti se spatřila, nahledala sobě lepu lesního, a pomazáče se celá, aby mech lépeji chytil, tak svou nahotu přikryla. Nad nahotou toho ubohého dítěte smiloval se dobrotivý Bůh, a protož poslal tam jednoho vlka, který jednu ovčí kůži v hubě přinesl a před to dítě na zem vhodil. Matka s velkou radostí přijala ten dar s tou největší vděčností od Boha, zaobalila do ní svého milého syna, jak nejlépe mohla, zašpejlovala. Od toho času divoký zvířata počaly s nima jak pitomý býti, pročež každodenně k nim přicházely a tomu milému dítěti rozličné kratochvíle dělaly; on častěj jezdil na tom vlku, který mu tu ovčí kůži přinesl, a častě hrával s zajčecími a veverkami, kteří tam okolo něho běhali. Ptáčkové k němu lítali a obyčejně na ruce, na ramena, na hlavu se posadili a svým líbezným zpěvem jak dítě, tak matku obveselovali. Když to dítě chodívalo pro paní mámu kořínky hledat, tu s ním běžely rozličný zvířátka, ukazovaly jemu a svýma nohama hrabaly, které by dobré kořínky byly, ty shromážděvaly a on je paní mámě nosil. Ta dobrá paní máma mívala veliké potěšení z jeho rozprávky a častěj se divila jeho moudrým otázkám a odpovédím, ona jej také učila Otče náš, Zdrávas Maria a jiné pobožné modlitby se modliti a cvičila jej, kterak má Pána Boha se báti, ctíti a milovati. Nikdá ale mu nepověděla o tom, z jakého rodu pochází, tím méně jakým způsobem se oba do toho nešťastného stavu dostali, aby jemu jeho kříž nerozmnožila aneb aby snad nákou chuť do světa k navrácení jemu nezpůsobila.

Jedenkrát s ním líbezně rozprávěla, tázal se jí Schmetzenreich: „Paní mámo, vy mně často poroučíte, abych říkal Otče náš, jenž jsi na nebesích, povzte

mně, kdo jest pak můj otec?“ „Mé milé dítě,“ řkouce matka, „tvůj otec jest Bůh všemohoucí, který tam nahore (kde slunce svítí a měsíc) zůstává.“ To dítě zase se ptalo: „Zná on mne taky ten můj pán táta?“ „Ovšem,“ odpověděla matka, „arci že tě zná, a taky tebe srdečně miluje.“ Řka on zase: „Jak pak to přichází, že mně nic dobrého ten můj pán táta neučiní a mne v té největší nouzi vězeti nechává?“ „Ach můj rozmilý synu,“ odpověděla Jenovefa, „my jsme zde v plačtivém oudolí a musíme zde mnoho trpět, když ale do nebe přijdem, potom budeme vši radostí oplývat.“ Tázal se dáleji Schmetzenreich: „Má milá paní mámo, má můj pán táta ještě víceji synů mímo mne?“ „I ovšem.“ On ale pravíc k ní: „I kde pak jsou oni? Jáť jsem se domníval, že jsme my jen sami na světě.“ Na to mu odpověděla: „Ačkoliv ty jsi ještě nikdy z tohoto lesa ven nepřišel, máš ale věděti, že mímo toho ještě mnoho měst a krajin jest, v nichžto mnoho lidí bydlí; někteří z nich dobře a jiní zle dělají; kteří dobře činí, ti přijdou do nebe, kteří pak zle činí, ti přijdou do pekla, kdež na věky hořeti budou.“ To pacholátko posledně pravilo: „Paní mámo, proč pak mi nejdeme k těm druhým lidem? Co pak tu děláme v tom lese sami?“ Jenovefa odpověděla: „To děláme proto, abychme našemu nebeskému otci tím lépeji zde sloužili a jemu milejší byli a po smrti tím vešjeji do nebe přišli.“ Takové a těm podobné řeči to opatrné dítě mnohokrát mívalo a na všecko svou paní mámu se vpytávalo.

V sedmým roce jejího poustevníctví rozstonala se smrtně ta bohabojná Jenovefa a jinak se nedomnívala, než že již umřítí musí, neb z veliké nouze a nedostatku všech věcí její tělo tak vyzáblo, že sama sobě podobná nebyla, nýbrž jako stín smrti vyhlížela. Na-

padla jest ji přehrozná zimnice, kterážto ostatní tu malou částku krve v žilách jejích tak rozpálila, že na všech oudech celá jsouc zemdená a samými bolestmi obklíčena byla. Když to ubohý a ode všech opuštěný Schmerzreich zmerkoval, že jeho ubohá milá matička již umřít by chtěla, tu sebou hodil na její polovic mrtvé tělo a tak žalostivě nařikal, že ta umírající matka z celého srdce nad svým ubohým dítětem se slitovati musela. „Co já počnu? Ó má nejmilejší paní mámo!“ křičelo to dítě, „ach kam půjdu, jestliže vy mně umřete, poněvadž na té poušti samotný jsem a žádného člověka v světě neznám. Ach roztomilá paní mámo, prostě Boha všemohoucího, aby vás nechal déleji při živobytí, neb kdybyste měla umřít, musel bych taky pro velikou žalost zahynout.“ Ta umírající matka chtěla svého syna potěšiti, pročež to mu vyjevila, co předešle vždycky tajila, řkouci: „Můj nejmilejší synu, nermuť se z mé blížící se smrti a nestěžuj sobě na tvé smutné opuštění, nebo věděti máš, že za tímto pustým lesem nedaleko Tryeru tvůj pán táta zůstává, ku kterémužto po mé smrti aby jsi šel a jemu řekl, že ty jeho dítě jsi; on tebe snadno pozná a za své dítě přijme, neb k němu všecken podobný jseš a všichni za syna jeho tebe uznají.“ Potom povídala mu všechno, kterak na tu poušť se dostali a jak přehrozné nátisky ten bohaprázdný Golo jí činil a z osočení jeho všechno konáno bylo; nicméně žádala ho, aby se nad ním nemstil, nýbrž pro milost boží aby mu z gruntu srdce svého všechno míle odpustil. Když tak ta Jenovefa každého okamžení smrt očekávala, hle dva jasní anjelé ukázali se v té jeskyni, z nichžto jeden k nemocné Jenovefě přistoupil a ji rukou dotknul, řkouce: „Ty máš živa býti, Jenovefo, a nyní neumřeš, neb ta jest vůle všemohoucího Boha.“ Po

těch slovech ti anjelé hned se zmízeli a Jenovefu dokonale uzdravenou nechali. Takovým způsobem ta Bohu milá hraběnka celých sedm lét na té poušti živa byla a skrze ustavičné modlení, posty a všech bíd snášení veliký poklad v nebi sobě shromáždila.

Já ctím tu tvou velikou svatost, ó věrná služebnice Kristová, a velebím božskou velebnost a dobrotu, která tobě takovou milost propůjčiti ráčila, žes tak dlouho v tom setrvala. Poněvadž jsi tak přehojné pokání činila, daruj mně z něho taky jeden díl, tak abych před Bohem a obzvláště při mé smrti obstáti mohl, neb pro množství hříchův mých skrze mé celé živobytí dokonale za ně zadosti učiniti nemohu. Ó svatá Jenovefo, poněvadž jsi pro tvé zásluhy v milosti boží tak bohatá, nedopouštěj mně tak prázdného od tebe odejít!

KTERAK HRABĚ SIFRÝD,
PO SVÉ JENOVEFĚ SMUTNÝ JSA,
JÍ ČASTO ŽELEL.

Když jsme se tak dlouho při naší Jenovefě na její poušti zdrželi, musíme se taky jednou zas k hraběcímu dvoru navrátit a podívat, co náš hrabě Sifryd dělá. Jakž on po tak dlouhé cestě ze Štrasburku zase k svému dvoru přijel, povídal mu jeho hofmístr, kterak jest tu cizoložnici i s tím pánchartem v jednom lese tajně zabiti dal, nad čímž hrabě spokojen byl a prozřetelnost jeho mu schvaloval. Sotva ale několik dnů pominulo, tu počalo jej svědomí jeho hrýzti a památku Jenovefy velice želeťi. On přemejšleje sobě, že se jí snad nespravedlivě stalo a že snad on v tom hrozně zhřešil, poněvadž její věc

nedopustil právně pohledávat. Následující noc měl hrozný sen, kterýž mu jeho ouzkosti hrozně rozmnožil, neb on ve spaní viděl, kterak jeden přehrozný drak jemu jeho nejmilejší manželku pryč vytrhl; žádný nebyl, kdo by jí v té nouzi pomoc uděлил. Ten sen vypravoval hrabě ráno Golovi, kterýžto podlé své chytrosti takto vykládal, řka: „Ten drak vyznamenává toho kuchaře, kterýž se Droganes jmenoval, a nad svou věrností se zapomenuv, hraběnku, jejímu pravému pánu patřící, odňal a zprznil,“ a namluvil také hraběti, aby takovým melankolickým snům napotom žádné víry nepřipouštěl, alebrž pevně za to držel, že hraběnka s tím kuchařem pro ten nešlechtný skutek hroznější smrt zasloužili. Aby pak ale hrabě své truchlivé myšlení dokonale zapomenul, způsobil Golo rozličné kratochvíle, jako jsou štvání, honby, hodování, tance, přátel navštěvování, a co jen věděl, že by hraběte obveselovaly jenom zevnitřní smysly; nemohly ale rány tesklivého srdce zhojiti, kteréžto čím dál tím větší a nezhojitedlné byly.

Jednoho dne přišel hrabě do pokoje své nejmilejší bejvalý chotí a mezi jinšíma písmy našel taky to psaní, které ona ve vězení, dřív než měla vyvedena býti, napsala a po tom děvčátku do šrejbyše skovati dala. Hrabě četl to psaní bedlivě, z něhož porozumějíc dokonalou nevinu své nejmilejší Jenovefy, po přečtení toho psaní s takovou spoluotrpností k té ubohé hraběnce byl pohnut, že srdečně začal plakati a pro srdečné naříkání domnívaje se, že do velké nemoci padne. On byvše tak velice proti tomu Golovi rozzloben, že kdyby tu on přítomen byl, že by jej na tom místě probodl. Pročež začal na něj láti a za jednoho falešného zrádce a nešlechtného mordýře jej maje, a vše zlé jemu vinšující, a pro-

klínaje ho do propasti pekelné. Ten ale lstivý a nešlechtný Golo odebral se za některý den pryč a dříve nepřišel, až znamenal, že hraběte hněv pomínil; potom tak uměl hraběti všechno vymlouvat a to hraběncino psaní tak lživě převrátit, že jeho slovům hrabě víceji než tomu psaní uvěřil. Mezi jinými řečmi řekl: „Jenovefa v tom psaní praví se býti nevinná, že nikdy toho vskutku se nedopustila. Ej krásná vejmluva! Jestliže na lži dosti jest, tak tehdy zloději a cizoložníci jsou nevinní.“ S takovými a těm podobnými slovy ukrotil jest hraběte a přivedl se zase do předešlé milosti. Ale nedlouho trvalo to vnitřní upokojení hraběte, nýbrž brzo zase ty předešlé škrupule se navrátily a hryzly čím déle tím hůře to vinné svědomí, neb jemu tak se zdálo, jako by někdo pořád takto do uší šeptal: „Ty jsi dal Jenovefu z světa shladit, ty jsi to nevinné dítě dal usmrtit, ty jsi dal toho dobrého kuchaře utratit.“ A to hryzení jeho svědomí tak bylo bolestné, že žádné věci upokojení nalezti nemoha, nýbrž stále jako ten, který zoufati chce, obcházal a častěji volaje s žalostivými slovy: „Ach Jenovefo, kde jseš? Kde jsi se poděla? Ach můj nejmilejší poklade! Ach, tys nevinně o svůj život přišla, a tvé bídné smrti já jsem jedinká příčina!“ Ten zchytralý lotras Golo merkujíc, že to čím dál tím hůřeji bude, pročež odebral se časně od dvora, ano dokona z zemi pryč, tak aby ho hrabě nemohl dostat.

Po tom všem přitrefil se taky jeden přehrozný příběh, kterýžto jest hoden povídání. Jednou když hrabě ležel v noci v svém pokoji, okolo půlnoci slyšel, že něčco silným udeřením dvěře otevřelo a po pokoji jak by to nohama šoupalo, k němu přicházelo, a ačkoliv hrabě nic neviděl, nicméně tak jej hrůza obešla, že se po celým těle třásl; on sice se schoval pod vrchní deku, tak

jak nejlépe mohl, ale ten duch přišel k němu do postele, položíc se s svým jak led studeným tělem k němu, a tak ho svýma zmrzlýma rukama objal, div že ho nezadusil. Ten napolo mrtvý hrabě volal hrozným hlasem na služebníky, kteří mu pospěšně ku pomoci přispěli a toho ducha přítomností svou zahnali. Když ale služebníci pryč byli a hrabě ještě plný ouzkosti v posteli ležel, ten duch zas po druhý přišel a s velkým hřmotem dvéře otevřel, po pokoji sem a tam chodíc a od rukou i noh dlouhý řetěz za sebou smejkal. Hrabě viděl toho ducha, ačkoliv v noci bylo, že všecken bledý a vyzblý vyhlížel, a pak stoje tíše u samých dvéří, na hraběte prstem keřval. Ubohému hraběti tenkrát bylo ouzko, až se mu studený pot z čela vyrážel, a z velké ouzkosti nevěda, co činiti má. Ten duch ale opět na něj keřval, a když hrabě nechtěl jíti, hrozil mu prstem; musel tehdy nebohý hrabě zhůru vstáti a s nepravitedlným strachem k tomu duchu jíti. Duch šel napřed, a jemu znamení dáváje, aby šel za ním, a přivedl toho hraběte do jednoho hlubokého lochu, kdežto jemu dal znamení prstem na zemi, a zmizel před jeho očima bez jediného slova promluvení. Hrabě zase na služebníky volal, aby jemu odtud pomohli; kteréhožto s nemalým podivením když naleznouce, z toho tak neveselého místa nahoru ven vyvedli. On jim vypravoval, jaké jest strašlivé vidění měl a co se mu přitrefilo, poroučeje jim, aby tam ráno kopali; kdežto sotva na píd kopati počali, našli celé mrtvé tělo, na rukouch a na nohách dlouhý řetěz maje, a poznali, že to ten kuchař jest byl, kteréhož Golo jedem otrávití dal. Hrabě pak poručil ty kosti odtud vzíti a na posvátným místě zakopati a za jeho duši mše svaté sloužití. Z čeho následovalo, že napotom hrabě od toho ducha pokoj měl. To bylo zase zná-

mení nevinnosti toho kuchaře a větší pohnutí pochybnosti v hraběcím srdci. Nejpaternější ale důvod mezi všemi jinými byl tento, kterýž se teď povídati bude.

Ta jistá čarodejnice, která v Štrasburku toho hraběte svýma dábelskýmá čarami tak hanebně vošidila a převedla, po některým času byla chycená a právním způsobem jako jedna čarodejnice k hranici odsouzená. Kterážto když vyvedená byla a na hranici postavena, řetězy uvázaná a již hranice zapálena býti měla, tu snázně právo žádala, aby jí dovoleno bylo před jejím skončením ještě některé slovo promluvit. Po obdrženém dovolení takto hlasitě a veřejně mluvila: „Ačkoliv jsem já jak živá mnohé těžké hříchy spáchala, není mně lítějíc jako to, že jsem jednou pána hraběte Sifryda tak ohavně podvedla a jeho nejmilejší Jenovefu za jednu cizoložnici udala a svýma čarami vše způsobila, kteráž proto s tím ubohým kuchařem nevinně zamordovaná jest a jako jedna cizoložnice i s svým roztomilým dítětem zahynouti musela. To je mně na stotisíckráté lító a to mne tak sužuje a trápí až do smrti. Já odvolávám to všechno a přiznávám se, že hraběnka i s kuchařem nevinná jest. A poníženež žádám, aby se to pánu hraběti Sifrydovi oznámilo, že jsem já to všechno z návodu a ouplatku hofmístra Golo učinila.“ A když to vypověděla, byla jest hranice hnedky zapálená a pro její čarodejné skutky na ní upálená.

Potom když to vše v rychlosti pánu hraběti oznámeno bylo, tu se stavěl nejináče, než jak by pro žalost zoufati chtěl; nyní poznal patrně, jak ho ten proklatý hofmístr Golo očaroval a jeho nejmilejší choti i s jejím jediným a nevinným dítětem nevinně k smrti přivedl, jejíchžto připomenutí jemu tak bolestně přicházelo, že pro velikou lítost div o rozum nepřišel. Tu nebylo z je-

ho oust nic jiného slyšeti: „Ach, ach, Jenovefo! Ach, ty můj nejmilejší poklade, nyní poznávám, že jsem tobě křivdu učinil! Ach já na věky nešťastný, že jsem tebe s mým nejmilejším dítětem nevinně zahubiti dal! Ach můj Bože, co jsem učinil? Ach Bože, kterak z toho odpovídati budu? Ach Jenovefo, já tebe zavazuji vysoce před Bohem, abys mne před soudnou stolicí boží neobžalovala, nýbrž mé veliké provinění z tvého milosrdenství odpustila! Ty ale, ó falešný a podvodný Golo, ty bohaprázdný hofmíste, ty jsi ten nejukrutnější mordýř mé nejmilejší chotí a mého nejmilejšího synáčka. Jak já se dosti nad tebou pomstím a jakou smrt tobě učiniti mám?“ Takových a ještě víc jiných hněvivých a spoluoutrpných řečí hrábě z svých ust vypouštěl, aby tudy svou lítost a hněv ukrotiti mohl.

Již dvě léta minuly, co Golo od dvora byl pryč, a hrábě nevěda, jak by tu chytrou lišku zas mohl chytiti. On mu psal na oko jedno přívětivé a přátelské psání, v kterémžto doložil, že mu k nemalému podivení přichází, proč jest on dvůr zanechal, kdežto jemu vždycky veliká láska a čest prokazovaná byla. Golo ale vymlouvaje se pro rozličné zaneprázdnění, které jemu tenkrát připadnouti mohly. Hrábě ale psal mu kolikráte vždycky velmi přívětivě (tajíce ale všecky své sobě od něho prokázané lehkovážné protimyslnosti) a návěští mu dávající, kterak jeho přátelského rozmlouvání žádostiv jest. Takových psání a zase odpovídání, to trvalo dlouhý čas, z čehož Golo souditi mohl, že hrábě k němu velice náchylný a nakloněný jest. Posléz strojil se hrábě k příštímu svátku svatých Třech králů k znamenité honbě a hodování, ku kterémužto všechny své přátele pozval; tím způsobem taky toho Golo pozval, žádaje ho, aby k tomu obštelovanému dni se pouchejlil a s po-

zvanýma hostmi najíti se dal a přátelsky se obveselil. Ten sice zchytralá liška Golo nebyl v tom dosti rozumným, nýbrž dobrovolně běžíce do připravené sítě neb tenat. Když pak ke dvoru přijel, ihned jej hrábě přívětivě přivítal a radující se z jeho příjezdu. Oni několik dní spolu právě přátelsky rozmlouvali, očekávající jiných společných hostů.

KTERAK SVATÁ JENOVEFA ZASE NALEZENÁ
U HRÁBĚTE ŽIVÁ BYLA
A POTOM TAKÉ UMŘELA.

Již bylo celých sedm lét minulo, co svatá Jenovefa na téj poušti se zdržovala a ode všech za mrtvou držaná byla. Svatých třech králův den jakož i ta slavná traktací se přiblížovala, aby ale ti vzáctní hosti tím lépeji uctění býti mohli, chtěje taky hrábě s svou vlastní zvěřinou tabuli okrášliti, pročež jel hrábě na hon a mimo jinších svých služebníkův vzal taky Golo sebou, a jezdice v tom lese sem i tam a jeden přes druhýho se vynasážíl nákou zvěř vyhnati, hrábě nenadále jest zhlédl jednu překrásnou laň, za ní se jest pustil skrze houští, tak dlouho se po ní hnál, až ona k té jeskyni, kde Jenovefa přebývala, své outočiště vzala. Hrábě přijdouce k té jeskyni, do kteréžto nakoukl, nenadále spatřil, kterak ta laň vedle jedny nahý ženský osoby stojí. On se přenáramně ulekl, a domnívaje se nějaké strašidlo býti, pročež poznamenav se znamením svatého kříže a řka plný strachem: „Jsi-li od Boha, poď ke mně ven a pověz mně, kdo jsi ty!“ Jenovefa ale hned hráběte poznala; od něho ale poznaná nebyvše, odpověděla: „Já jsem od Boha,

ale jedna velká hříšnice a všechna obnažená; jestliže chcete, abych k vám vyšla, hodte mně nákej oděv, abych mou nahotu přioditi mohla.“ Hrábě jí hodil svůj vrchní oděv, to jest kabát, do kteréhož se odíla, jak nejlépe mohla, vyšla k němu z té jeskyně ven a s ní taky ta přestrašená laň; Schmertzenreich ale nebyl tenkrát přítomen, nýbrž šel kořínky hledat. Hrábě nemoha se dosti lítostivě vynadiviti jejímu vyzáblému obličejí a hladem vymořenému tělu a opět se jí tázal, kdo by ona předce byla a z jaké příčiny na toto pusté místo se dostala. Na to ona jemu odpověděla: „Můj pane, já jsem jedna chudá žena z Brabantu rozená a z velké nouze jsem se sem dostala, neboť já i s mým ubohým dítětem měla jsem zamordovaná býti.“ Hrábě řka: „Jak pak se to přitrefilo a jak dávno jest tomu, co se to stalo?“ Ona odpověděla: „Já byla s jistým pánem oddaná, ten jest mne vzal v podezření, jako bych jemu nevěrná byla, a poručil svému hofmistrovi, aby mne i s mým dítětem (kteréž jsem od mého pána manžela počala) dal zabiti. Služebníci ale darovali mně z milosrdenství život a já jsem jim připověděla, že nikdá více před mého pána nepůjdu, nýbrž v tom pustém lese Bohu všemohoucímu sloužití chci, a tomu jest již sedm lét.“ Nad takovýma řečmi hrábě mnohonásobné myšlení měl a počal ji v podezřelost bráti, zdaliž by to jeho nejmilejší Jenovefa nebyla; on na ni bedlivě patřil, ale pro veliké vymoření nemohl ji poznati, protož dále k ní promluvil: „Má milá přítelkyně, oznamte mně, jak vám říkají a váš pán manžel jak se jmenuje?“ Ona odpověděla s vzdycháním: „Můj pán manžel se jmenuje Sifryd, já ale ubohá jmenuji se Jenovefa.“ Těch málo slov víc hrábě přestrašilo, než aby jej hrom byl trefil, pročež spadl dolu z koně na zem a zůstal na svém obličejí

ležet, jako by všech smyslův zbavený byl; brzo ale nato pozdvíhl hlavy své vzhůru a takto k ní řkouc, kleče na kolenách: „Jenovefo, ach Jenovefo! Jste vy ta?“ Ona odpověděla: „Můj milý pane Sifryd, ovšem jsem já ta nešťastná Jenovefa.“ Tu nebylo možná hráběti pro srdečnou lítost a slzy se zdržeti a pro hrozné leknutí ani slovíčka promluviti. Po mnohým hořkým pláči ale řka k ní, ještě kleče: „Ach má nejmilejší Jenovefo, kterak já vás nalezám v takovém stavu! Ach, aby se Bůh v nebi smiloval, že já vás v takové bídě spatřiti musím. Ó mně bohaprázdnému padouchu! Nejsem hoden, aby mne zem nosila, ale zasloužil jsem, aby se pode mnou zem otevřela a do propasti pekelné mne pohltila. Nebo já jsem všeho vašeho soužení a záhuby jediná příčina a já jsem ten nešlechtný manžel, který jsem vás, mou nejmilejší chotí, pro falešné podezření poručil dát usmrtiti. Ó běda mým přetěžkým hříčům, ó běda mé ubohé duši! Kterak já před Bohem z toho odpovídati budu a kterak za vaší vystálou hambu, zlehčení, potupu a křivdu zase vám vynahradím? Odpusťte mně, ó má nejmilejší Jenovefo, ach odpusťte mně pro ukřížovaného Ježíše Krista, který na dřevě svatého kříže všem nepřátelům milostivě odpustil. Za vynahrazení jsem hotov všechno učiniti, cokoliv ode mne požádáte, a jsem taky hotov vám tisíckrát více lásky a počestnosti prokázati, tak jako jsem vám co zlého ublížil. Nevstanu dřív od vašich noh, dokud bych od vás milosti neobdržel, a nebudu také dříve potěšen, dokud vy mne laskavým slovem nepotěšíte.“

Ta Bohu milá hráběnka skrze slzy a pohnutedlná slova Sifryda obměkčená byla, že pro spoluotrpnost a hojný pláč nic odpověditi nemohla, až potom dlé možnosti od pláče se zdržice, takto k němu řekla:

„Nermuťte se, pane Sifryd, nermuťte se tak těžce! To není z vaší viny, ale z božího řízení se to stalo, že jsem se na tuto poušť dostala. Já odpouštím vám z gruntu srdce mého a hned při začátku jsem vám odpustila. Milosrdný Bůh račiž nám oboum naše hříchy odpustit a své božské milosti hodné učinit.“ Na to hráběti ruky podala a pozdvíhla jej od země. Tu stál zarmoucený hrábě, patřice na její vyzáblý a vymořený obličej a domnívaje se, že jeho truchlivé srdce pro spoluotrpnost a velikou lítostí musí se rozpuknouti, poněvadž ten její spanilý obličej, který před časy právě říkáje anjelskýmu podobný byl, nyní ale tak velice spadlý a všecken změněný vyhlíží; on takovou ponížeností, jak jen mohl, uctivost své a Bohu milé Jenovefe prokazoval, tak jako by před nějakou velikou z nebe svatou stál; ačkoliv ona jemu všelikou přívětivost prokazovala, nicméně on pro veliký svůj stud s ní sotva co mluvit směl. Po některých pak jeho hlubokých vzdycháních on jest předce takto k ní promluvil: „Kam pak se to vaše ubohé dítě podělo, které jste v tom vám (ode mne nešťastného) nevinně vykázaným žaláři porodila? Co pak již není víc při živobyťi?“ Jenovefa na to jemu odpověděla, že až posavad naživě ještě zůstává, „jest v tom veliký zázrak boží, sice bych jej přirozeným způsobem (poněvadž mně při začátku na tuto poušť příchodu mého z velikého nedostatku potravy mléko se ztratilo) nebyla mohla vyživit. Dobrotivý ale Bůh vyslyšel úpěnlivou modlitbu mou; když to mé ubohé dítě hladem zchradlé již téměř umíralo, seslal mně tuto přítomnou laň, která okolo mne obcházela jako domácí kráva, pak k dítěti na zem lehla; i vidouce já patrné způsobení boží, zdvihla jsem dítě z země a položila jsem jej k vemenu

té láně, kteráž ho každý den dvakrát kojila, a tak jej vychovala.“

Když to hráběti povídala, hle ten roztomilý Schmerzenreich v své ovčí kůži zaobalený, bosý a pod páždí otyпку kořínkův nesoucí z houští nenadále vyšel. Jak ale hráběte u své paní mámy stojícího spatřil, velmi se ulekl a zdaleka křičel: „Ach paní mámo, paní mámo! Co je to za divoký muž, který stojí u vás, já se ho bojím.“ Matka mu řekla: „Neboj se, můj milý synu, poď jenom sem směle; ten muž tobě nic neuškodí. Poď sem jen, holečku, poď!“ Mezi tím tázal se hrábě Jenovefy: „Jest to náš milý syn?“ Ona odpověděla: „Ach svrchovaný Bože, to jest to ubohé dítě.“ Nemělo-li jest hráběti lítostí srdce puknouti, když on svého jednorozeného hráběcího syna v takové bídě odpolu nahého spatřil k sobě jíti? Lítost a radost bylo to obý při něm, takže sám nevěděl, který by z toho přednost mělo. Když ale dítě k nim se přiblížilo, řkouce matka k němu: „Hleď, to jest tvůj pán táta; jdi k němu a polib mu ruku.“ A když to dítě učinilo, vzal jej hrábě na své lokte, k srdci svému jej přitiskaje, líbezně bez přestání jej líbal a nemoha pro lítost a radost nic více řícti, jen „Ach můj nejmilejší synu! Ach mé zlaté dítě!“ Když pak se obímáním toho dítěte po nějaký chvíli nasytil, zatroubil silně na svou mysliveckou trubičku a všechny, kteří s ním na honbě byli, k sobě svolal. Kterážto v rychlosti najíti se dali a nemohouce se vynadiviti, když tu divokou paní u jejích pána viděli a dítě na jeho rukouch spatřili. Hrábě k nim řka: „Co se vám zdá o této ženě, vy byste ji měli dobře znáti.“ Když ale všickni na ni patřili, a že ji neznají, pravili, dále k nim promluvil: „Co pak již neznáte mou Jenovefu více?“ Na kterážto slovo takové podivení je napadlo, že nevěděli, co řícti

neb mysliti mají. Jeden po druhým k ní přicházel, ji uctivě vítajíce a radujíc se srdečně, že ta ještě živá jest, po které celý dvůr již 7 lét vzdychaje kvílil. Dva z těch služebníkův jeli ochotně domu a přinesli zenft, by v něm tu vymořenou hráběnkou nest mohli, a šaty, by ji počestně odíli. Mezi všemi služebníky, kteří k hráběti přišli, byl Golo nejposlednější, neb se mu zdálo, že z toho nic dobrého nepojde, pročež hrábě poslal proti němu dva služebníky s takovým poručěním, aby spěšně přišel, že jest jedno předivné divoké zvíře chytil. Když pak k němu přišel, pravil hrábě k němu: „Golo, znáš-li tuto ženu?“ Na což se on ulekl, řkouce: „Já ji neznám.“ Hrabě zase řka: „Ty nejbohaprázdnejší šelmo, která pod sluncen býti může, neznáš Jenovefu již více, kterou jsi tak falešně při mně obžaloval a nevinně ji k smrti odsoudil? Ó ty mordýrský padouchu, jak já tě budu moct dostatečně potrestat, že jsi mne do takové srdečné lítosti a mou nejmilejší chotí i s mým milým synáčkem do největší bídy, nouze a psoty uvedl? Byť bych tobě třeba ty nejukrutnější trápení způsobil, nemohl bych tebe předce dosti dát mučiti, ba třeba já tobě tisíc smrtí učinil, tak bys předce ještě více zasloužil.“ Golo u noh hráběte víc ležící než klečící prosil s plačtivýma očima o milosrdenství. Rozhněvaný ale hrábě poručil, aby ho silně svázali a jako největšího a nejhoršího zločince před nimi vedli a do tmavého žaláře uvrhli. Potom hrábě snázně Jenovefu žádal, aby sobě oblíbila s ním zase domu se navrátiti. Ona ale šla se všema přítomnýma do své jeskyně, tam padnouce na kolena před tím z nebe od anjela přinešeným krucifixem, děkujíc Bohu nejdobrotivějšimu za všecka na tom místě jí prokázaná dobrodiní a posledně od toho největšího kříže hojnýma slzy a srdečným líbáním vza-

la odpuštění. Potom pak hrábě pojav ji za ruku a jeden z nejpřednějších vzácných pánův přátel mladýho hráběte, totižto toho Schmetzenreicha na svých rukouch nesouce, a tak pomalu šli, až k nim s vozy přijeli, jako i pro paní hraběnkou zenft přinesli. Ti roztomilí ptáčkové nad nimi semotam lítali, dávajíce svým fofrováním křídel hojně návěští, kterak neradi Jenovefu i s jejím Schmetzenreichem, mladým hrábětem, od sebe propouštějí. Ta laň ale šla pořád za hraběnkou jako tichá ovčička, ani na dva kroky od ní dále nepošlapila. Nejaký kus cesty tak pokračující, kdežto již s zenftem a s vozem proti nim přijeli, a skoro všichni houfem běželi, kteří v zámku zůstávali, neboť jeden každý při té radosti chtěl přítomen býti a jejich paní hraběnkou s počestností doprovoditi. Když pak již k zámku se přibližovali, potkali dva rybáři svýho pána hráběte, kteří jemu od neobyčejné velikosti jednu rybu darem přinesli, kterouž když otevřeli, zlatý prsten v ní našli; kterýžto právě ten zasnoubený prsten Jenovefy byl, jež ona při přípovědi od svého pána dostala, neb když od služebníkův na smrt vedená byla, aby žádnému do rukou nepřišel, jej do vody vhodila. Ten opět nový zázrak způsobil u všech veliké podivení, obzvláště pak v mysli hráběte, který nemoha dosti Boha velebit, že skrze ten div víra a manželstvo jejich potvrzeno a zase obnoveno jest.

Svatá Jenovefa sotva na zámek přinešená byla, již ten zázrak široce a dalece rozhlášen byl, že jeden přes druhého s chvátáním pospíchal tu tak podivnou svatou spatřiti; obzvláště přátelé a pozvaní páni hosti u velikém počtu na zámek se sešli, kdežto větší příčinu k radosti a plesání natrefili, nežli se mohli nadát, poněvadž jsou svou přítelkyni milou jako z mrtvých vzkrí-

šenou našli a zázračným způsobem, skrze kterýžto Bůh všemohoucí její nevinu zjeviti ráčil, patrně poznali. V té veselosti celý týhoden trvali a nic nebylo, co by v tom překážku činilo, jedině mdlý žaludek Jenovefy. Poněvadž ani masa, ani ryb, ani piva, ani vína zažítí a strávití nemohl, pročež museli jí jen toliko samé bylinky a kořinky strojiti, kteréžto však lépe než na poušti osolené a omaštěné.

V tom trvajícím radostném plesání nařídil pán hrábě toho lehkomyšlného Golo z vězení přivesti a před všechny své přátele potupně představití dal. Když se to stalo a on již přítomen jsa, takto k nim promluvil: „Hleďte, moji milí přátelé, tento jest ten lehkomyšlný padouch, kterýž tak mnoho zlého způsobil, že pro veliké pohnutí srdečné lítosti nemohu všeho vypovědít. On chtěl mou nejmilejší manželku poškrvniti, kteroužto jako jednu cizoložnici bez mého vědomí do vězení vsaditi dal, ji přes celý čas vodou a chlébem krmil, ji v prvním jejím porodu bez jediné pomoci samotnou zanechal, to ubohé mé milé vlastní dítě pokřtiti dáti nechtěl, ji při mně mnohokrátě falešně obžaloval a skrze jednu čarodějnici mne proti ní popudil; toho dobrého kuchaře nevině jedem otrávití dal, mou nejmilejší i s dítětem zamordovati poručil, ji do sedmiletý bída přivestí, mne s její vysoce vinšovanou přítomností a náš hráběcí dům žádostivých dědičů zbavil a posledně naše celé přátelstvo k potupě a zahanbení uvedl. Nyní usudte, jakou pokutu jeden takový hrozný a nešlechtný padouch zasloužil.“ Na což volalo celé přátelstvo pomstu proti tomu zlostnému zrádci a odsoudili jej k nejukrutnější smrti. Ten bohaprázdný nešlechtník ale padl k nohám Jenovefy a pro milosrdenství boží žádal, aby mu odpustila a za něj o milost

žádala. Ta milosrdná paní skrze tu jeho poníženost byla obměkčená, snázně žádající jak jejího pána, tak taky všechny společně vzáctný páni přátelé a hosti, aby tomu poníženému hříšníkovi pro ni milost prokázali a život mu darovali. Hrábě na to odpověděl: „Má nejmilejší chotí, pro vaše ctnosti víceji jsem sice povinen učiniti a rád bych pro vás jemu žádanou milost prokázal, aby tento radostný svátek s žádnou truchlivostí smíšený nebyl. Poněvadž ale tato věc ne jen mne samého, a celého přátelstva se teče, pročež musím toho ortele tomu zdosti učiniti.“ Páni přátelé též nechtěli na žádný způsob k milosti svoliti, aby snad budoucně nebylo řečeno, Golo byl nevinný, proto nemohl se jemu život odejmout. Pročež odsoudili jej, aby bez meškání u přítomnosti jich všech se čtyřma voly roztržen byl.

KTERAK GOLO PODLÉ SOUDU PÁNŮV K OHAVNÉ SMRTI ODSOUZEN BYL, DLÉ KTERÉHO MĚL ČTYRMI VOLY ROZTRŽEN BÝTI.

Tu se toho zločince hned katané chopili a k jedný každý ruce a noze provaz přivázali a ty provazy zas ke čtyřem volům, kteréžto voly na čtyry díly světa hnali, a tak toho nevážného hofmístra zaživa na čtvero roztrhali. Hned nato taky byli ti všickni jinší, kteří s hofmístrem drželi a pomáhali paní hraběnkou utrhováním tejrát, mečem odpravení a jejich děti z hrabství vyhnáni. Ti ale, kteří paní hraběnce věrní byli aneb nákou službu jí prokázali, byli bohatě obdarovaní; mezi kterýmižto také to děvčátko bylo, jak hraběnce do vězení

péro, papír a ingoust přineslo, jakožto i jeden z těch služebníkův, kterýž jí život daroval; poněvadž ale ten druhý již umřel, pročež jeho děti toho obdarování žily.

Potom byla živá svatá Jenovefa s svým pánem v té největší svatosti a ten dobrý hrabě nevěda, jak by jí mohl dosti sloužiti, on ji miloval jako svou nejmilejší chotí, on ji ctil jako obzvláštní svatou a jí sloužil jako jedné osvícené kněžně. Nemohla ale té svaté paní ta služba příjemná býti, poněvadž její oumysl víceji po nebeské slávě nežli po dvorských komplementích dychtěl, žaludek také její nemohl více masa ani ryb trávit a zažít, protož musela s salátem a jiným zahradnickým vařením toliko zavděk přijíti. Ona byla tak tůze vymořená, že k své předešlé síle žádným způsobem přijíti nemohla, protož nemohla také déleji jen asi čtvrt léta u svého pána živa býti.

Jednoho dne když se horlivě modlila, ukázal se jí houf mnohých svatých paní a panen, mezi nimižto nejsvětější rodička boží mnohém jasnější a slavnější byla; ta jedna každá z těch svetic božích obětovala jí jeden spanilej nebeský kvítek, nejsvětější ale rodička boží držela v ruce krásnou, drahými kameny vykládanou korunu, k ní takto řkoucí: „Má milá dcero, patř na tuto korunu, kterouž jsi ty skrze onou trnovou korunu zasloužila, když ji na poušti nosila. Přijmi ji tedy z mých rukou, neb již jest čas, aby se při tobě začala věčnost tvé radosti.“ A s takovýma slovy vsadila jí tu korunu na hlavu její a s svým tovaryštvem zase odebrala se do nebeské slávy. Nad tím viděním byla Jenovefa velice potěšená, obzvlášť když ujištěná byla, že ta její bída již brzo svůj konec vezme; neříkala svému pánu nic o tom, aby před časem nebyl zarmoucený, co ale ona

mínila zatajit, to samo najevo přišlo; nebo brzo potom dostala zimnici a musela, ačkoli dosti dlouho se přemáhala, posledně do postele se složiti. Nad čímž hrabě Sifryd byl přenáramně smutný a neopominul všeliké prostředky, které by jen k spomožení byly, vynaložiti, nicméně nemohly všecky nic způsobiti, poněvadž její mdlý žaludek všecko, cokoliv užívala, zas vyvrhl. Když pak ten dobrý hrabě s svým milým synem viděl, že ta nemoc čím déle tím více se rozmáhá, tu ty dvě zamilované a zarmoucené srdce tak žalostně truchlily, že všecko, co jen v zámku bylo, s níma zároveň truchliti a želeť muselo. „Ach mne ubohého zarmouceného muže,“ řka hrabě, „jsem já tak nešťastný, že celý život můj v zármutku stráviti musím. Co pak jsem já to u Boha zasloužil, že mně všechno to, co by mne obveseliti mohlo, pryč odnímá? Já jsem mou nejmilejší chotí sotva pár měsíců při sobě měl, a hle, bere mně ji zas; já jsem se s ní sotva začal těšiti, a hle, do toho největšího smutku mne přivádí. Ach, lépeji by se bylo stalo, abych ji byl nikdá nenalezl, když ji musím tak brzo zase ztratiti, nikdy bych se nad její smrtí byl nermoutil, kdybych o ní nic nevěděl. Ach má nejmilejší chotí,“ řkouce k ní, „co pak tak brzo chcete se ode mne odloučit a mne opět srdečně zarmoutit? Ach, mějte aspoň spoluoutrpnost s mou nevymluvitelnou srdečnou lítostí a prostě milého Boha, aby vás ještě ňákej čas při mně zanechati ráčil!“ Jenovefa ale jemu odpověděla: „Můj nejmilejší pane, nermuťte se z mé smrti tak tůze, neb z toho nic jiného nezpůsobíte, než že mne s vámi zarmoutíte. Patrně vidíte, že se jináč stát nemůže, pročež odevzdejte se dobrovolně v božskou vůli. Co mne ale v mé smrti nejvíce rmoutí, jest to, že vás a mého rozmilého Schmetzenreicha v takovém zármutku spatru-

ji. Kdybyste ještě oba potěšeni byli, s radostí bych umřít chtěla a tento můj bídný život v lepší proměnit. Pročež, můj nejmilejší pane, ještě jednou vás pěkně žádám, i tebe, můj rozmilý synu, těšte se v Bohu a pomněte, že k Bohu se ubírám, kdežto já vaše orodovnice býti chci." Poněvadž ale nemoc těžce se rozmáhala, časně se zaopatřila s svátostmi a celý čas strávila v samé pobožnosti; ona též rozkázala všem, kteří v zámku byli, k sobě přijít, dala jim mnohá spasitelná naučení a udělila jim všem své mateřské požeňání, obzvláště svého nejmilejšího Schmertzenreicha nanějvětš k srdci slzavě přitlačila a jeho těšice, požeňání jemu mateřské udělila. Brzy nato druhého dubna léta Páně 750. svou duši svatou vypustila a tento časný život v život věčný změnila. Jak ta svatá paní skonala, ten zarmoucený hrabě s svým milým synem padli na její mrtvé tělo a tak lítostivě plakali a kvíleli, že se jinší obávali, aby pro velikou srdečnou lítost též nezemřeli. Slovem, co v zámku bylo, všechno s nima želelo tak bolestně, že kdokoliv to kvílení slyšel, s nimi k pláči pohnouti se musel. A to je nejvíce rmoutilo, že takovou svatou paní ztratili a její líbeznou konverzací dáleji oplývati nemohli. Ten ale zarmoucený hrabě, kterýžto tou její předešlou bídou po Golovi největší příčinou byl, pevně věřil, že jej Bůh pro jeho hříchy tou smrtí trestal, aniž jej za hodného držel takovou svatou paní děleji při sobě mítí. Pročež vedl takové naříkání, že jej ani duchovní, ani světští potěšiti nemohli; on nešel ani na krok od toho mrtvého těla, nýbrž pořád před ním s spjatýma rukama tak lítostivě klečel, a plačíc tak pohnutelně, že jináč se nedomnívali, než že umrlou paní svými hořkýma slzami zase vzkřísiti musí. Když potom to svaté tělo do mrtvých šatů obláčeti chtěli, našli na je-

jím nahým těle velmi pichlavé žíněné cilicium, nad čímž všickní přítomní velice se podivili a její svatost tím patrně jsou poznali.

Ta laň, která posavad v zámku pozůstávala, od všech milovaná byla; jak paní hraběnka umřela, počala hned truchliti a tak se smutně stavěti, že bylo líto na ni se dívati, a když to svaté tělo ven vyneseno bylo, tak smutně za ním s svěšenou hlavou šla a tak lítostivě řvala, že všechny lidi k lítosti pohnula, a to řvání tak dlouho trvalo, až to svaté tělo pochováno bylo. Pak po funuse lehlo to truchlivé zvíře na její hrob a řvalo ustavičně, čím dále tím lítostivěji, aniž dříve řvati přestalo, až posledně lítostí nad tím hrobem zhynulo. Kterýžto podivný příběh všecky lidi, obzvláště toho zarmouceného hraběte k takové spoluotrpnosti pohnul, že patrně poznali, kterak náležitě ta oplakaná býti má, kterážto od divoké zvěři tak lítostivě oželená byla. Pro památku toho divu dal hrabě na hrobovém kameně pod erbem hraběnciným laň vytesati, aby budoucí patřice na to toho příběhu nezapomínali.

S tou svatou Jenovefou všecka hraběcí rozkoš a radost byla tak pochovaná proto, že žádným způsobem sebe potěšiti ani spokojiti nemohl. Onť chodil sem a tam jako ten, který by sobě velikou lítostí zahořekovati chtěl, a nic jiného nečinil, jedině svou nejmilejší chotí stále oplakával. On v kostele vždycky klekával před jejím hrobem a v zámku každý den v jejím pokoji se zamykával; kdežto sobě myslil, jako by ji ještě před očima měl, pročež s ní žalostivě mluvíval, takže se obávati bylo, aby snad dokonce o rozum nepřišel. Jeho největší srdečná lítost byla, že v živobytí jejím takové protiventství jí činil a potom skutečně poznati musel, jak čistá a svatá paní ona byla. On se domníval, kdy byl

dáleji s ní mohl živ býti, že by tu jí učiněnou potupu s odsluhováním chtěl vynahraditi a takovým způsobem že by zas potěšen byl; poněvadž ale ona brzo mu umřela a jemu všechna příležitost k odsloužení odňatá byla, pročež nemohl sobě dosti nastěžovat a se rmoutit. To úpěnlivé truchlení jeho pohnulo Boha všemohoucího k spoluotrpnosti, pročež seslal k němu svatýho anjela z nebe dolu, který by jej potěšil. Ten přišel k němu v způsobu jednoho poutníka a žádající za nocleh a byl od hraběte přátelsky přijat, při večeři ale, tak jak hrabě se byl domníval, že by on poutníkem byl, vedle sebe jej posadil a s ním rozprávěl dlouhý čas tak potěšitelně, že napotom lépeji věděl hrabě, v trpělivosti jak se chovati má. Na ráno, když hrabě s ním dáleji rozprávěti chtěl, žádný jeho nalezení nemohl, na poděkování ale zanechal jemu své poutnické šaty v komoře.

Jednou hrabě vyšel ven k jeskyni svatý Jenovefy a našel tam jednoho jelena státi, na kterýho ačkoliv psi štěkali, on se jich nebojíc zůstal směle státi; tu opět hrabě za veliký div sobě to pokládal. I poručil hned psy pryč odehnati, aby tomu zvířeti nic zlého se nestalo. Sám ale všel do té svatě jeskyně, kteroužto pokropil s svýma hojnýma slzami, a sám sobě plačíc, řkouce: „Ach to jest to místo, na kterým Jenovefa hřích oplakávala, kteréhož však nikdy nespáchala, to jest ta jeskyně, kteráž naplněná jest hořkými slzami jedné nevinné a ode všech opuštěné. I poněvadž ta tvá nejmilejší choť zde mohla pokání činit za cizí hřích, proč bys ty zde taky nemohl pokání činit za tvé vlastní hříchy?“ To on k sobě mluvil a učinil sobě z božského vnuknutí předsevzetí v té jeskyni poustevnický život vedsti; a když po učiněném předsevzetí před tím krucifixem, který svatý Jenovef z nebe od anjela přinesen byl, se modlil, spa-

třil veliký zázrak, totiž kterak ten svatý krucifix svou pravou ruku vztáhl a jemu své svaté požehnání dal, z čehož jeho srdce plně radosti bylo, takže se domníval v nebeském ráji býti. Odjel nato hned do Tryeru, tam žádaje dovození od svatého biskupa Hydulfa, by mohl kapli na tom místě vystavěti, a vyjevující jemu taky v tajnosti své učiněné předsevzetí. Ten svatý biskup svolil rád k té svatě jeho pobožné žádosti. Hrabě pak co nejspěšněji dal vystavět krásný kostel s dvěma neb třemi poustěmi pro ty, kteří by tam pokání činiti chtěli. Po dokonalém vystavení sám ten svatý biskup Hydulf posvětil ten kostel ke cti a chvále rodičky boží a nazval jej svým obyčejným jménem Matky boží kostel, ku kterémužto chrámu Páně každoročně množství procesí s horlivou pobožností rozličného lidu se scházívá a v něm slavnost se vykonává.

Po posvěcení toho kostela bylo svaté Jenovefy tělo tam přivezeno a přeneseno, aby na tom místě po smrti odpočívalo, kde ona jsouce živá tak tuhý život vedla. To svaté tělo ležící v jedné těžké mramorové rakvi neb truhle, kteroužto truhlu šest párů volů dosti by táhnouti měli, nicméně stalo se ne bez obzvláštního zázraku, že jen toliko dva koně dost snadně ji vézti mohli, jako by dokonce žádnou tíž neměli. Tu byl také div k vidění, kterak taky to necitedlné stvoření její velikou svatost ctílo a nám ji též ctíti příklad dávalo, neb na všech místech, kudy to svaté tělo vezeno bylo, prokazovaly jemu nejenom houští a křoví reverenci, ale taky ty největší stromové vyhýbali své větve proti němu daleko dolu. Tak bylo svaté tělo s velikou uctivostí do svého připraveného místa položeno a ten nebeský krucifix s větší počestností na veliký oltář postaven.

Když se hrabě domu zase navrátil, chystal se s svý-
ma věcmi k odebrání a všechno zaopatřil, tak jako by
při své smrti zaopatřiti mohl. Nato povolal svýho pána
bratra, řkouce k němu u přítomnosti svého nejmilejší-
ho syna Schmertzenreicha: „Můj nejmilejší pane bra-
tře, již ste mohli dávný čas na mně znamenat, že nikde
žádného pokoje míti nemohu, jedině v truchlení a že-
lení mé nejmilejší chotí Jenovefy. Abych tedy mé
srdečné náklonnosti tím lépe zadosti učinil, pročez
jsem sobě ustanovil tento svět dokonce opustit a na
témž místě, kdež má svatá chotí živá byla, taky živ býti
a umříti. Z té tedy příčiny vás ustanovuji za poručníka
nad mým milým synem Schmertzenreichem a žádám,
abyste s ním zacházeli, jako by váš vlastní syn byl, on
vám bude taky ve všem poslušnost a počestnost proka-
zovat, jako dítě vlastnímu svému otci prokazovat po-
vinno jest.“ Nato svému synu řekl: „Slyšíš, mé
nejmilejší dítě, že já tento svět opustit žádám a tobě mé
celé hrabství k panování zachovávám. Tvůj pán strejc
má napotom tvým pánem otcem býti a ty jemu budeš
povinen všecku čest a poslušnost prokazovat, tak jako
jsi až posavád mně prokazoval.“ Odpověděl mu
Schmertzenreich: „Nejmilejší pán táto, domníváte se, že
jest to věc spravedlivá, že chcete sobě na váš díl nebe
vyvolit a mně na můj díl chcete kus země nechat? Ne
tak, pán táto, ne tak, to já neučiním, nýbrž já chci tak
dobře jako vy se do nebe dostat, kde vy chcete živ bý-
ti, tam já také chci živ býti a též taky tam umříti.“ Pán
táto té jeho řeči velice se podivil, slzavýma očima řkou-
ce: „Můj nejmilejší synáčku, ten tuhej život což by těž-
ce tobě přicházel, aniž bys jej pro tvou subtylnost
vystáti mohl.“ „Ano mnohém lépe než vy, můj milý
pán táto,“ řekl Schmertzenreich, „neb já již skrz sedm

lét průběrající rok jsem vystál, pročez já pevně zůstanu
při mé rezoluci, chci tam živ býti i také umříti, kde
jsem byl od mé paní mámy vychován, a já vám, nejmí-
lejší pán táto, zanechávám celý díl mého hrabství,
abyste s ním svobodně vládli a chudým z něho dobře
učinili.“ Nad tím jeho předsevzetím velice se divili jak
pán bratr, tak pán táto jeho a to roztomilé dítě oba dva
objali a z srdečné lásky jej líbali. I vidouce pán táto ne-
změnitelný oumysl synáčka svého, že chce s ním na
poušť jíti, poručil tedy a dal celé své hrabství pánu bra-
tru svému. Jak pán táto ty poutnický šaty oblíkl, které
mu anjel Páně z božího nařízení nechal, a Schmertzen-
reichovi, synáčkovi svému, dal též takové zhotoviti,
potom vzali oba dva ode všech odpuštění s velikým
kvílením a pláčem celého přátelstva a odebrali se spolu
na tu divokou poušť, kdežto Pánu Bohu sloužili až do
skončení života. Jak brzo ten roznílý Schmertzenreich
zase tam se navrátil, ihned jej poznali jeho předešlí
známí, totižto ten vlk a jiné divoké zvířata, kteréžto
u velikým houfu k němu přicházely a z jeho příchodu
se radující, skrz celý čas života jeho začasy jej navště-
vovaly. A tak na té poušti otec s svým nejmilejším sy-
nem skrze mnohá léta na modlitbách božích trvajíc,
pravý poustevnický svatý život vedli, a tak tam šťastně
a spasitedlně v Pánu zesnuli a k hrobu svaté Jenovefy
od jejích přátel s velkou počestností pochovaní jsou
byli.

*Nyní, svatá Jenovefo, já jsem tvůj svatý a ctnostný život
přečetl, tvé nevinné soužení a veliké protivenství, též největší
bídu s hojnou spoluotrpností pozelel. Já děkuji všemohoucí-
mu Pánu Bohu, kterýž tebe tak předitvě z nebezpečností to-
hoto světa vysvoboditi ráčil, tak velikýma ctnostmi obdařil*

a tak mnohými milostmi obohatil. Já poroučím se do tvých svatých přimlův a hojných zásluh a tebe poníženě žádám skrze lásku Krista Ježíše, kterému jsi ty tak věčně sloužila, vyžádej mně tu milost trpělivosti ve všelikém protivenství a těm, kteří mně křivdu činějí, hojnou milost k odpuštění.

Obětuj také milému sorchovanému Bohu tvé bohaté zásluhy k vynahrazení mé velké chudoby a ujmi všech mých zásluh a skrze tvé svaté pokání vyžádej mně odpuštění všech mých hříchův. A tak jako jsem já nyní v přečtení tvého svatého života s tvým nevinným protivenstvím srdečnou spoluotrpnost nesl, abys ty taky se mnou v mé velké nouzi a potřebě srdečnou spoluotrpnost měla a mé všeliké nebezpečnosti nejen tohoto časného života, alebrž věčného nebezpečnosti se obávajícího Bohu všemohoucímu obětovala a za mne orodovala, bych šťastně z pouště neb oudolí světa tohoto po pravém svých hříchův vyznání a náležitým zadosti jich činěným pokání a nejsvětějším chlebem anjelským na cestu věčného blahoslavenství posilnění mohl do ráje všech rozkoší oplývajícího přijíti. Kdež bych Boha otce všemohoucího, v trojí osobách jediného a v božství nerozdílného věčně chváliti a s tebou se shledati mohl, amen.

■ ČESKÁ KNIŽNICE

Řídí vědecká rada
Nadačního fondu Česká knižnice
za předsednictví
prof. PhDr. Miroslava Červenky

TŘI KNÍŽKY LIDOVÉHO ČTENÍ

Uspořádání a ediční příprava Jaroslav Kolár
Komentář Jaroslav Kolár a Alexandr Stich
Slovníček Jaroslav Kolár
Přebal, vazba a typografie Vladimír Vimr
Na vazbě použito obrázku z truhly s figurálním námětem
z Chebska z roku 1774
V roce 2000 vydalo NLN, s. r. o.,
Nakladatelství Lidové noviny,
Jana Masaryka 56, 120 00 Praha 2
Odpovědná redaktorka Zdeňka Nováková
Sazba Rašek Štěpánek – NLN, s. r. o.
Vytiskla tiskárna EKON, družstvo, Srázná 17, 586 01 Jihlava
Papír na přebal dodala firma SPECIAL PAPER, s. r. o.
Doporučená cena včetně DPH 195,- Kč